

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av Förenta nationernas konvention om immunitet för stater och deras egendom samt med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att riksdagen ska godkänna Förenta nationernas konvention om immunitet för stater och deras egendom.

Syftet med konventionen är att kodifiera den internationella sedvanerättens princip om immunitet för stater och deras egendom. Enligt konventionens bestämmelser är huvudregeln att staterna åtnjuter immunitet mot den domsrätt som utövas av domstolarna i andra konventionsstater, men konventionen innehåller också många undantag från denna huvudregel. Immuniteten omfattar inte avtalsförhållanden mellan staten och enskilda företagare inom affärssektorn, i regel inte arbetsavtalstvister och inte heller frågor som gäller patent eller varumärken, eller statsägda handelsfartyg. En stat som gett sitt uttryckliga medgivande till att en annan stats domstol utövar domsrätt i ett mål som behandlas vid domstolen får inte heller åberopa immunitet i målet. Konventionen tillämpas inte på statsimmunitet i straffrättsliga ärenden eller militär verksamhet. Konventionen påverkar inte heller tillämpningen av andra internationella överenskommelser som berör immunitet.

I propositionen föreslås det, utöver att konventionen ska godkännas, att riksdagen ska godkänna en förklaring till konventionen gällande konventionens tillämpningsområde. Av förklaringen ska det framgå att konventionen inte tillämpas på militär verksamhet, att godkännandet av konventionen, som inte påverkar immuniteten för statschefer, inte heller ska påverka immuniteten för sådana andra företrädare för staten som enligt folkrätten åtnjuter immunitet *ratione personae*, samt att godkännandet av konventionen inte påverkar den eventuella framtida utvecklingen av skyddet för de mänskliga rättigheterna inom folkrätten.

I propositionen ingår det ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen.

Konventionen träder i kraft den trettionde dagen efter att 30 stater har godtagit, godkänt eller ratificerat konventionen. Lagen om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen avses träda i kraft samtidigt som konventionen träder i kraft för Finlands del.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1 INLEDNING	3
2 NULÄGE	3
2.1 Nationell lagstiftning och praxis	3
Nationell lagstiftning.....	3
Högsta domstolens beslutpraxis.....	3
2.2 Den internationella utvecklingen.....	5
Principen om immunitet för stater och deras egendom i folkrätten.....	5
FN:s förhandlingar om konventionen.....	5
Europadomstolens beslutspraxis.....	6
2.3 Lagstiftningen i EU	7
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	8
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER.....	9
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN.....	9
DETALJMOTIVERING	10
1 KONVENTIONENS INNEHÅLL OCH DESS FÖRHÅLLANDE TILL FINLANDS LAGSTIFTNING	10
Del I Inledning.....	10
Del II Allmänna principer.....	12
Del III Förfaranden där statsimmunitet inte får åberopas	14
Del IV Staters immunitet mot tvångsåtgärder i samband med domstolsförfaranden	18
Del V Övriga bestämmelser.....	20
Del VI Slutbestämmelser	21
2 LAGFÖRSLAG	21
3 IKRAFTTRÄDANDE	21
4 BEHOVET AV RIKSDAGENS SAMTYCKE OCH BEHANDLINGSORDNING..	21
4.1 Behovet av riksdagens samtycke	21
Godkännandebeslutets räckvidd	21
Bestämmelser som hör till området för lagstiftningen.....	22
4.2 Behandlingsordning	23
LAGFÖRSLAG	25
om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Förenta nationernas konvention om immunitet för stater och deras egendom.....	25
FÖRDRAGSTEXT	26

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Principen om staters inbördes jämlikhet förutsätter att staterna ömsesidigt respekterar varandras statsmakt. Principens betydelse och tillämpning varierar dock från stat till stat. Enligt den s.k. Act of State-doktrinen ska domstolarna i en stat inte ifrågasätta giltigheten eller lagligheten av åtgärder som vidtas av andra stater eller deras myndigheter. Immuniteten för stater och deras egendom hör samman med denna Act of State-doktrin. Med immunitet för en stat och dess egendom avses att staten inte, utan att ha gett sitt samtycke till det, får instämmas till en annan stats domstol och att staten inte är skyldig att underställa sig en rättegång vid en annan stats domstol.

Immuniteten för stater och deras egendom har av hävd betraktats som ovillkorlig. Inom det socialistiska ekonomiska systemet utövade staten inte bara offentlig makt, utan kontrollerade även landets affärs- och produktionsverksamhet. Med tanke på de internationella relationerna innebar detta att parterna i en tvist som uppkommit med anledning av en affärsrelation kunde utgöras av en stat å ena sidan och av ett enskilt företag å andra sidan. I de socialistiska länderna var utgångspunkten emellertid fortsättningsvis att staten åtnjöt ovillkorlig immunitet också när det gällde den affärsverksamhet som staten utövade. I västländerna utvecklades synsättet däremot i en annan riktning. Det gjordes i regel åtskillnad mellan dels traditionell utövning av statsmakt, dels statsstyrd affärsverksamhet. Principen om immunitet gällde fortsättningsvis utövningen av statsmakt, medan principen inte skulle tillämpas på affärsverksamhet. När det gällde affärsverksamhet ansågs det nämligen att staten inte skulle åtnjuta sådan immunitet som innebar att parterna i en affärsrelation försattes i en ojämlik ställning. Många västländer beslutade sig för att tillämpa begränsad immunitet. Bl.a. många utvecklingsländer hävdar dock fortfarande ofta ovillkorlig immunitet. Sedermera har ländernas synsätt emellertid närmat sig varandra.

Förenta nationernas generalförsamling antog den 2 december 2004 konventionen om immunitet för stater och deras egendom,

nedan *konventionen*. Syftet med konventionen är att kodifiera den internationella sedvanerättens princip om immunitet för stater och deras egendom. Innan konventionen godkändes hade beredningen av den pågått i nästan ett kvartssekel, först i FN:s folkrättskommission, nedan *ILC*, och därefter i olika ad hoc-sammansättningar underställda generalförsamlingen. Finland deltog aktivt i förhandlingarna.

2 Nuläge**2.1 Nationell lagstiftning och praxis**

Nationell lagstiftning

Immuniteten för stater och deras egendom ska särskiljas från annan immunitet som grundar sig på internationell reglering. I 1961 års Wienkonvention om diplomatiska förbindelser (FördrS 4/1970) finns bestämmelser om statens diplomatiska representanters immunitet i förhållande till värdstatens jurisdiktion. I 1963 års Wienkonvention om konsulära förbindelser (FördrS 50/1980) finns bestämmelser om immunitet för konsulära representanter. Statsledningens och statens immunitet grundar sig å sin sida på den internationella sedvanerätten. Den immunitet som hänförs till militär verksamhet regleras i många bilaterala och multilaterala avtal. Till dessa hör t.ex. avtalen om olika styrkors status.

I Finland finns det inte någon lagstiftning om immunitet för stater eller deras egendom. I del IV i den konvention som nu föreslås bli godkänd finns bestämmelser om civilprocessuella säkringsåtgärder, medan del V i konventionen innehåller bestämmelser om delgivning av rättegångshandlingar samt om tredsdom och återvinning i detta sammanhang. Dessa frågor regleras på det nationella planet i rättegångsbalken. Därutöver innehåller sjölagen (674/1994) särskilda bestämmelser om kvarstad bl.a. när det gäller statsägda fartyg.

Högsta domstolens beslutpraxis

Domstolarna i Finland har några gånger tagit ställning till främmande staters immunitet. I högsta domstolens avgörande HD 1993:120 var det fråga om att en finsk translator-sekreterare som arbetat vid Turkiets ambassad i Helsingfors yrkade på ersättning för olaglig hävning av arbetsavtalet samt för obetalda löner. Turkiska staten deltog inte i ärendets behandling vid någon rättsinstans. Rådstuvurätten lämnade ärendet utan prövning med hänvisning till statens immunitet. Hovrätten förenade sig med denna uppfattning. Högsta domstolen konstaterade att man inom folkrätten ansett att en stat inte är skyldig att underordna sig en annan stats jurisdiktion. Högsta domstolen konstaterade emellertid också att uppfattningen om att immuniteten inte kan vara alldeles obegränsad håller på att vinna insteg och att man bör göra åtskillnad mellan statens offentligrättsliga verksamhet å ena sidan och statens affärsverksamhet och övriga privaträttsliga verksamhet å andra sidan. Vid prövningen av till vilken av dessa sektorer ett enskilt ärende hör bör man fästa vikt både vid verksamhetens juridiska karaktär och vid dess faktiska syfte.

Högsta domstolen hänvisade också till Europarådets konvention om statsimmunitet från år 1972, som Finland inte har anslutit sig till, men vars bestämmelser enligt högsta domstolen ändå måste betraktas som en källa vid utredningen av innehållet i den rådande internationella sedvanerätten. Högsta domstolen konstaterade att det trots konventionen i de fall där en utländsk diplomatisk beskickning är arbetsgivare är möjligt att åberopa statsimmunitet vid värdstatens domstol åtminstone när det gäller sådana anställningstvister som har en nära anknytning till tjänstearbetet vid beskickningen, även om arbetet utförs inom forumstatens territorium. I det aktuella fallet ansåg högsta domstolen att den berörda personens arbetsuppgifter hänförde sig till det tjänstearbete som en diplomatisk representant för turkiska staten utförde i Finland. Därmed hörde ingåendet av arbetsavtal med personen i fråga till turkiska statens offentligrättsliga verksamhet. Turkiska staten åtnjöt därför immunitet i ärendet och domstolarna i Finland var således inte behöriga att pröva åtalet.

Den tolkning högsta domstolen i detta fall gjorde angående statsimmunitet i samband

med anställningstvister avviker i viss mån från bestämmelserna i den konvention som nu föreslås bli godkänd. Enligt konventionens bestämmelser om anställningskontrakt är den grupp personer som omfattas av immunitet snävare än vad högsta domstolen ansåg i sitt ställningstagande.

I det nyare avgörandet HD 2007:49 yrkade en finländsk enskild affärsidkare på att Ryska federationen skulle instämmas som svarande med anledning av företagets talan. I sin talan krävde företaget att ryska staten skulle förpliktas betala beloppen av de förfallna och protesterade växlar som övergått till företaget, på grundval av att ryska staten hade ingått växelborgen för växlarna för en enhet underställd atomenergiministeriet. Tingsrätten konstaterade att en främmande stat i enlighet med den internationella sedvanerätten inte är skyldig att underordna sig en annan stats jurisdiktion. Även om immuniteten inte är obegränsad, ansåg domstolen att det inte fanns någon sådan gällande internationell överenskommelse som Ryska federationen skulle ha förbundit sig till och på basis av vilken staten till någon del skulle ha avstått från sin rätt att åtnjuta immunitet i en främmande stat. Tingsrätten hade inte heller vetenskap om att Ryska federationen uttryckligen skulle ha avstått från sin immunitet i det ärende som gällde de aktuella växlarna. På dessa grunder ansåg tingsrätten att talan måste lämnas utan prövning. Hovrätten ändrade inte tingsrättens beslut.

Högsta domstolen upprepade den ståndpunkt som framförts i avgörandet 1993:120 om att statsimmuniteten inte är obegränsad. Som tecken på att uppfattningen om att statsimmuniteten är begränsad vunnit insteg hänvisade högsta domstolen även till Europarådets konvention samt till den konvention och som nu föreslås bli godkänd, vilken Finland undertecknat. I det aktuella fallet var det enligt högsta domstolens uppfattning fråga om privaträttsliga affärstransaktioner. Högsta domstolen konstaterade att staten även själv kan ge sitt medgivande till att saken behandlas vid en främmande stats domstol. Därför var det inte enbart på basis av talan i sig klart att Ryssland åtnjöt immunitet i ärendet. Saken kunde avgöras slutgiltigt först efter att Ryssland getts tillfälle att yttra sig om talan och framföra sin uppfattning också om im-

muniteten. Högsta domstolen ansåg att tingsrätten inte skulle ha fått lämna talan utan prövning på de grunder tingsrätten angett utan att utfärda stämning, och återförvisade ärendet till Helsingfors tingsrätt för behandling. Helsingfors tingsrätt gav ett nytt avgörande i fallet 18.5.2012. Tingsrätten hade i enlighet med högsta domstolens avgörande delgivit Ryska federationen stämningen. Ryska federationen meddelade i sitt svar att den inte kommer att delta i rättegången. Tingsrätten utredde då ärendet utifrån den enskilda affärsidkarens redogörelse och omständigheter som utretts på tjänstens vägnar och konstaterade att Ryska federationen inte är ansvarig för växelborgen, eftersom bolaget i fråga varken hade försatts i konkurs eller annars förklarats insolvent. Den enskilda affärsidkarens överklagande är som bäst anhängigt i hovrätten.

2.2 Den internationella utvecklingen

Principen om immunitet för stater och deras egendom i folkrätten

Även om principen om statsimmunitet är allmänt erkänd inom staternas praxis, förekommer det olika uppfattningar om dess närmare innehåll. Principens innehåll har också med tiden förändrats, på ett sätt som återspeglar förändringarna i det internationella ekonomiska systemet. Hittills har man inte genom statsfördrag lyckats skapa ett regelverk som skulle tillämpas på ett enhetligt sätt i olika stater. Principen har emellertid varit av betydelse i de nationella domstolarnas beslutspraxis, vilket innebär att de nationella domstolarna har blivit tvungna att ta ställning till principens närmare innehåll.

Man har redan tidigare gjort försök att kodifiera principen om begränsad statsimmunitet, som har utvecklats inom sedvanerätten, så att principen skulle bli en del av den internationella avtalsrätten. Inom avtalsrätten antogs principen om begränsad immunitet redan på 1920-talet i Brysselkonventionen om den rättsliga ställningen för statsägda fartyg (*Convention for the Unification of Certain Rules relating to the Immunity of State-owned Vessels*). Saken behandlades också i 1958 års Genèvekonvention om sjörätt och i FN:s sjörettskonvention från år 1982. Även

dess konventioner grundar sig på att statens verksamhet indelas i offentligrättslig och ekonomisk verksamhet. Fartyg som används av militären, gränsbevakningsväsendet, tull, polisen och andra motsvarande fartyg åtnjuter immunitet, medan statsägda handelsfartyg i fråga om sin rättsliga status jämföras med privata handelsfartyg. Vidare antog Europarådet år 1972 en europeisk konvention om statsimmunitet. Konventionen trädde i kraft år 1976. Bestämmelserna i denna konvention grundar sig på begränsad immunitet, men konventionen gäller inte verkställigheten av domar. Åtta stater har anslutit sig till konventionen (Österrike, Belgien, Cypern, Tyskland, Luxemburg, Nederländerna, Schweiz och Förenade konungariket). Finland har inte undertecknat konventionen.

FN:s förhandlingar om konventionen

FN:s generalförsamling uppmanade år 1977 ILC att ta upp frågan om immunitet för stater och deras egendom på sin agenda. ILC började behandla frågan år 1978. År 1991 lyckades ILC färdigställa utkast till artiklar och lade fram dem för FN:s generalförsamling för godkännande såsom konvention. Det visade sig emellertid vara utmanande att slutföra behandlingen av utkastet till artiklar i den rättsliga kommitté som är underordnad generalförsamlingen. År 1999 tillställde ILC på begäran generalförsamlingen sina uppdaterade reflexioner beträffande utkastet till artiklar, som grund för de fortsatta överläggningarna. I en arbetsgrupp underordnad generalförsamlingens rättsliga kommitté och i den ad hoc-kommitté som inrättades år 2002 strävade man efter att finna lösningar på vissa frågekomplex som visat sig vara besvärliga. Till de besvärliga frågorna hörde åtminstone begreppet stat i samband med immunitet, kriterierna för bestämmande av ett avtals eller en transaktions kommersiella karaktär, begreppet statligt företag eller annan enhet i samband med kommersiella transaktioner, anställningskontrakt samt tvångsåtgärder avseende statlig egendom.

Den kompromiss som slutligen nåddes i ad hoc-kommittén år 2004 innefattade en förklaring angående tolkningen av vissa artiklar, vilken bifogats till konventionen. Beträffande konventionens tillämpningsområde fastslog

dessutom ad hoc-kommitténs ordförande i sitt uttalande att det förelåg samförstånd om att konventionen inte skulle tillämpas på militär verksamhet (uttalandet av ad hoc-kommitténs ordförande A/C.6/59/SR.13, stycke 36). Till detta uttalande hänvisas det också i den slutliga resolution av FN:s generalförsamling genom vilken konventionen antogs (A/Res/59/38). För tillämpningsområdets del fastställdes det dessutom i resolutionens ingress att det rådde samförstånd om att konventionen inte tillämpas på straffrättsliga förfaranden. Både resolutionen och det samförstånd som nåtts i ad hoc-kommittén kan bedömas vara av avsevärd betydelse med tanke på tolkningen av konventionen.

Europadomstolens beslutspraxis

Den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, nedan *Europadomstolen*, har tagit ställning till förhållandet mellan artikel 6 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, nedan *Europakonventionen*, (FördrS 63/1999) och statsimmuniteten. Med stöd av artikel 6.1 i Europakonventionen ska var och en, vid prövningen av hans eller hennes civila rättigheter och skyldigheter eller av en anklagelse för brott, vara berättigad till en rättvis och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol som upprättats enligt lag.

År 2001 meddelade Europadomstolen sin dom i målet *McElhinney mot Irland*, där en irländsk medborgare, John McElhinney, hade anfört klagomål hos Europadomstolen mot Storbritannien, under påståendet att en soldat i denna stat hade misshandlat honom på irländskt territorium. I sitt klagomål gjorde McElhinney gällande att irländsk domstol hade nekat honom rätten till domstolsprövning av hans skadeståndsanspråk och därmed brutit mot artikel 6.1 i Europakonventionen genom att godkänna den immunitetsinvändning som Storbritanniens regering lagt fram. Domstolen anförde att omständigheterna i målet inte hänförde sig till statens kommersiella verksamhet. Enligt domstolen var det inte heller klarlagt om statsimmuniteten såsom sedvanerättslig princip omfattade personskador som orsakats genom en statsanställds handling, och bestyrkte Irlands högsta

domstols tolkning om att Storbritannien hade rätt att åberopa immunitet.

I målet *Al-Adsani mot Förenade konungariket* hade en brittisk-kuwaitisk medborgare, Al-Adsani, bosatt i London, inlett en civilprocess vid en domstol i England och yrkat på ersättning av staten Kuwait och en kuwaitisk shejk. Al-Adsani påstod att staten hade torterat honom i ett kuwaitiskt fängelse. Domstolen meddelade en tredsakdom mot shejken, men talan mot staten Kuwait avvisades på grund av statsimmunitet. Al-Adsani överklagade beslutet hos Europadomstolen med stöd av artikel 6.1 i Europakonventionen. Enligt Al-Adsani hade hans rätt till domstolsprövning kränkts utan laglig grund och i oproportionerlig utsträckning, eftersom förbudet mot tortyr är en internationell *jus cogens* norm. I sitt avgörande konstaterade Europadomstolen att det enligt domstolens uppfattning inte fanns någon internationell norm som hindrade en stat från att åtnjuta immunitet vid ett civilrättsligt tvistemål vid en domstol i en annan stat, trots att förbudet mot tortyr har en särställning inom folkrätten.

I målet *Fogarty mot Förenade konungariket* hävdade en irländsk medborgare, Fogarty, att hon inte hade fått två anställningar som hon sökt vid USA:s ambassad i London av skäl som var könsdiskriminerande. Fogarty väckte vid en brittisk domstol skadeståndstalan mot USA, som emellertid åberopade statsimmunitet. Fogarty förde slutligen ärendet till Europadomstolen och åberopade där sin rätt enligt artikel 6.1 i Europakonventionen. Domstolen konstaterade att trenden inom den internationella sedvanerätten syntes gå mot en begränsning av statsimmuniteten i ärenden gällande anställningsförhållanden. Domstolen konstaterade emellertid att det inte var alldeles klart vilka grupper av personer denna begränsning omfattade. Domstolen beslutade slutligen förkasta Fogartys klagomål.

Till de nyare målen hör målet *Cudak mot Litauen* från år 2010. Cudak, bosatt i Litauen, hade år 1997 anställts som sekreterare och telefonist vid polska ambassaden i Vilnius. Cudak blev i sitt arbete föremål för sexuella trakasserier från sin kollegas sida, vilket jämställdhetsombudsmannen bekräftade. Cudak hade inte tillåtits återvända till arbetet efter

sin sjukledighet och hade slutligen underrättats om att hon sagts upp på grund av att hon inte återvänt till arbetet efter sin sjukledighet. Cudak väckte i Litauen en civilrättslig talan mot polska staten och yrkade på ersättning för olaglig uppsägning. Polska utrikesministeriet åberopade emellertid statsimmunitet. Domstolen i Vilnius avvisade talan utan prövning på grund av avsaknad av domsmakt. Cudak överklagade beslutet hos Europadomstolen och åberopade sin rätt enligt artikel 6.1 i Europakonventionen. Europadomstolen hänvisade till målet *Fogarty* och konstaterade att det inom den internationella sedvanerätten uppenbart förekommer en strömning enligt vilken statens rätt att åberopa immunitet inte är absolut. Domstolen konstaterade dock att Cudak inte hade hört till den diplomatiska personalen vid polska ambassaden och att hennes arbetsbeskrivning inte heller i övrigt motsvarade de kriterier som enligt artikel 11 i FN:s konvention om immunitet för stater och deras egendom ska vara uppfyllda för att statsimmunitet ska kunna åberopas. Domstolen ansåg således att litauiska staten hade kränkt sökandens rätt till domstolsprövning av ärendet.

I målet *Sabeh El Leil mot Frankrike*, från år 2011, var det fråga om en rättstvist mellan en fransk medborgare, Sabeh El Leil, och dennes arbetsgivare, Kuwait's ambassad i Paris. Sabeh El Leils anställningsförhållande sades upp år 2000 av ekonomiska orsaker. Sabeh El Leil bestred emellertid grunderna för uppsägningen vid arbetsdomstolen i Paris, som ansåg att uppsägningen varit olaglig och förpliktade staten Kuwait att betala skadestånd. Besvärinstanserna ansåg emellertid att Sabeh El Leil hade haft en sådan ställning vid ambassaden att han de facto utfört uppgifter som omfattade utövning av offentlig makt på kuwaitiska statens vägnar. Staten Kuwait hade således rätt att åberopa immunitet. Besvärinstanserna upphävde därför arbetsdomstolens dom. Sabeh El Leil överklagade beslutet hos Europadomstolen och åberopade artikel 6.1 i Europakonventionen. Europadomstolen hänvisade till målet *Cudak* och ansåg å sin sida att Sabeh El Leils arbetsbeskrivning inte omfattade utövning av offentlig makt och att denne inte heller var kuwaitisk medborgare. Sökanden hörde således enligt Europadomstolens uppfattning inte

till den personkrets som omfattas av undantagsbestämmelsen i artikel 11 i FN:s konvention om immunitet för stater och deras egendom, med stöd av vilken staten Kuwait skulle ha haft en legitim grund för att åberopa immunitet.

I målet *Wallishauser mot Österrike*, från 2012, ansåg klaganden, som hade varit anställd som fotograf vid Förenta staternas ambassad i Wien, att hon inte hade säkrats tillträde till domstol för att kunna kräva in utestående löner. De österrikiska domstolarna hade ansett att delgivningen av stämningen inte hade skett korrekt, då Förenta staternas utrikesministerium efter att ha erhållit handlingarna inte hade delgivit dem Förenta staternas justitieministerium som har behörighet att företräda staten i tvistemål. Europadomstolen hänvisade till artikel 20.1 b i ILC:s utkast till artiklar från 1991 och till motsvarande bestämmelse i konventionen från 2004, enligt vilken delgivning kan verkställas via diplomatiska kanaler till utrikesministeriet i den berörda staten. Europadomstolen påpekade att varken Österrike eller Förenta staterna hade motsatt sig denna bestämmelse i utkastet till artiklar eller röstat emot godkännande av konventionen. De österrikiska domstolarna hade varit medvetna om att delgivning till utrikesministeriet i den andra staten på grundval av den internationella rättens utveckling kunde vara tillräcklig. Europadomstolen noterade också att ärendet inte var sådant, för vilket statsimmunitet kunde åberopas. Domstolen ansåg att klagandens rätt att få sitt ärende prövat i domstol hade kränkts.

2.3 Lagstiftningen i EU

Europeiska unionen har inte utfärdat någon lagstiftning om immunitet för stater och deras egendom.

De finländska domstolarnas internationella behörighet i sådana civil- och handelsrättsliga ärenden som berör EU-medlemsstater regleras i rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område. Denna förordning innehåller emellertid inte några särskilda bestämmelser om statens ställning i egenskap av part i en civilprocess. Frågan om statsimmunitet ska dock särskiljas från frågan om domstolens behö-

rihet i ett enskilt fall. Statsimmuniteten ska bedömas för sig, med stöd av de bestämmelser som berör den. Domstolen kan vara behörig i ett ärende, men det är möjligt att den främmande stat som är svarande i ärendet åtnjuter immunitet och att domstolen därmed är skyldig att lämna talan utan prövning. Det samma gäller också verkställigheten av domar.

I artikel 22 i konventionen finns bestämmelser om delgivning av stämningar eller andra handlingar genom vilka talan väcks. På delgivning av handlingar mellan EU:s medlemsstater tillämpas emellertid, vid sidan av den nationella lagstiftningen, i tillämpliga delar Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1393/2007 om delgivning i medlemsstaterna av rättegångshandlingar och andra handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur. Av förordningens ingress framgår det att förordningen har företräde framför bestämmelserna i bilaterala eller multilaterala avtal eller arrangemang som ingåtts av medlemsstaterna och som har samma tillämpningsområde som förordningen. Enligt artikel 1 i förordningen tillämpas den på mål och ärenden av civil eller kommersiell natur då en rättegångshandling eller en annan handling ska sändas från en medlemsstat till en annan för delgivning. Förordningen ska däremot inte tillämpas på skattefrågor, tullfrågor eller förvaltningsrättsliga frågor eller på statens ansvar för handlingar eller underlåtenhet vid utövandet av statens myndighet. Förordningen kan således åtminstone i vissa fall också bli tillämplig på sådan delgivning av rättegångshandlingar som avses i artikel 22 i den konvention som nu föreslås bli godkänd.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Målet med propositionen är att Finland ska godkänna FN:s konvention om immunitet för stater och deras egendom och att konventionens bestämmelser ska sättas i kraft i Finland. Syftet med konventionen är att kodifiera den internationella sedvanerättens princip om immunitet för stater och deras egendom. Genom att konventionen godkänns och dess bestämmelser sätts i kraft på det nationella planet förtydligas också tillämpningen av

principen om immunitet för stater och deras egendom, som för närvarande endast är beroende av domstolspraxis. Propositionen innehåller även ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen. Det är fråga om en s.k. blankettlag.

Konventionens bestämmelser om tredskodom avviker i vissa avseenden från rättegångsbalkens bestämmelser. I synnerhet avviker den fyra månaders tidsfrist som i konventionen föreskrivs för återvinning från den tidsfrist på 30 dagar som föreskrivs i 12 kap. 15 § i rättegångsbalken. Ikraftsättandet av konventionen medför dock inte något behov av att ändra den gällande nationella lagstiftningen till dessa delar, utan de bestämmelser i konventionen som avviker från den nationella lagen ska tillämpas såsom specialbestämmelser i samband med sådana rättegångar som omfattas av konventionens tillämpningsområde. De finländska domstolarna kommer i framtiden i detta hänseende att kunna tillämpa konventionens bestämmelser direkt.

Bland de länder som redan godkänt konventionen har Norge och Sverige i samband med godkännandet gett särskilda förklaringar där de konstaterar att konventionens bestämmelser inte tillämpas på militär verksamhet och att konventionen, som enligt ett särskilt omnämnande i artikel 3 inte berör privilegier och immunitet som enligt folkrätten tillkommer statschefer *ratione personae*, inte heller påverkar immuniteten för andra företrädare för staten som enligt folkrätten åtnjuter immunitet *ratione personae*. I Norges och Sveriges förklaringar konstateras det dessutom att godkännandet av konventionen inte inverkar på den eventuella framtida utvecklingen av skyddet för de mänskliga rättigheterna.

När det gäller innehållet i de förklaringar som Norge och Sverige gett kan man anta att den ovan nämnda resolutionen av FN:s generalförsamling, genom vilken konventionen antogs, och uttalandet av ordföranden för ad hoc-kommittén har en avsevärd betydelse med avseende på deras tolkning. För att eventuella tolkningsoklarheter ska undvikas föreslås det att Finland ska ge en motsvarande förklaring som Norge och Sverige gett. I den förklaring som Finland föreslås ge ska

det således för det första konstateras att konventionen inte ska tillämpas på militär verksamhet. Militär verksamhet definieras i förklaringen på motsvarande sätt som Norge och Sverige gjort, så att man med militär verksamhet avser både verksamhet under väpnade konflikter och andra uppgifter som vidtas i tjänsten. I förklaringen konstateras det dessutom att godkännandet av konventionen, som enligt ett särskilt omnämnande i artikel 3 inte berör privilegier och immunitet som enligt folkrätten tillkommer statschefer *ratione personae*, inte heller påverkar immuniteten för andra företrädare för staten som enligt folkrätten åtnjuter immunitet *ratione personae*. Vidare konstateras det i förklaringen att godkännandet av konventionen inte påverkar den eventuella framtida utvecklingen av skyddet för de mänskliga rättigheterna inom folkrätten.

4 Propositionens konsekvenser

Propositionen har inga ekonomiska eller administrativa konsekvenser. Propositionens konsekvenser hänför sig till förtydligandet av regelverket gällande statsimmunitet vid finländska domstolar, som för närvarande är beroende av rättspraxis, samt till förbättrandet av rättssäkerheten för både fysiska och juridiska personer då de är parter i ett rättsförhållande som inkluderar en främmande stat.

5 Beredningen av propositionen

Finland deltog under åren 1999–2001 aktivt i de förhandlingar som fördes om konventionen i den arbetsgrupp som var underordnad FN:s generalförsamling samt senare under åren 2002–2004 i ad hoc-kommittén. FN:s generalförsamling antog i december 2004 konventionen genom sin resolution (A/Res/59/38). Utrikesministeriet begärde i juli 2005 utlåtanden om undertecknandet av konventionen av justitieministeriet, kommu-

nikationsministeriet, handels- och industriministeriet, arbetsministeriet, miljöministeriet, försvarsministeriet, inrikesministeriet och finansministeriet. Remissinstanserna förordade undertecknandet av konventionen. Finland undertecknade konventionen den 14 september 2005.

År 2005 begärde utrikesministeriet utlåtanden om ratificeringen av konventionen. Utlåtanden begärdes då av justitieministeriet, kommunikationsministeriet, handels- och industriministeriet, arbetsministeriet, försvarsministeriet och inrikesministeriet. Remissinstanserna såg inga hinder för ratificeringen av konventionen. I utlåtandena framfördes mer detaljerade kommentarer om konventionsbestämmelsernas förhållande till Finlands gällande lagstiftning samt om konventionens översättning till finska.

Propositionen har beretts vid utrikesministeriet och sänts på remiss till justitieministeriet, inrikesministeriet, arbets- och näringsministeriet, kommunikationsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet och försvarsministeriet. Remissinstanserna förhöll sig positiva till propositionen och även till den föreslagna förklaringen, som gäller konventionens tillämpningsområde. I justitieministeriets utlåtande framfördes preciseringar bl.a. angående konventionens förhållande till den nationella lagstiftningen, behovet av riksdagens samtycke samt behandlingsordningen. Arbets- och näringsministeriet uppmärksammade behovet av att också hänvisa till EU-författningarna när det gäller den lag som ska tillämpas på arbetsavtal av internationell karaktär. Försvarsministeriet konstaterade i sitt utlåtande att förklaringen gällande militär verksamhet är nödvändig. Försvarsministeriet fäste också särskild vikt vid behovet av att definiera vad som avses med militär verksamhet och med immunitet *ratione personae*, som nämns i propositionen. De kommentarer som framförts i utlåtandena har beaktats i propositionen.

DETALJMOTIVERING

1 Konventionens innehåll och dess förhållande till Finlands lagstiftning

Del I Inledning

Artikel 1. Konventionens tillämpningsområde. I artikel 1 i konventionen definieras konventionens tillämpningsområde. Enligt denna artikel rör konventionen immunitet för en stat och dess egendom mot en annan stats domstolars domsrätt. Vad som avses med stat i artikeln bestäms i enlighet med folkrätten. Artikel 2 innehåller emellertid en särskild definition av vad som avses med begreppen domstol och stat vid tillämpningen av konventionen. Med tanke på tillämpningsområdet är också artiklarna 3 och 26 av betydelse, eftersom de innehåller bestämmelser om konventionens förhållande till folkrätten och till andra internationella överenskommelser.

Den immunitet som föreskrivs i konventionen begränsar sig inte bara till sådan rättskipning som utövas av rättsväsendet, utan den gäller också t.ex. sådana administrativa åtgärder och verkställighetsåtgärder som hör samman med en rättegång. Rätten att åberopa immunitet omfattar alla olika faser av rättskipningen.

I den resolution (A/Res/59/38) genom vilken FN:s generalförsamling antog konventionen fastställdes det att man nått samförstånd om att konventionen inte tillämpas på statens rätt att åberopa immunitet vid en straffprocess. Ordföranden för den ad hoc-kommitté som behandlat konventionen konstaterade dessutom i sitt uttalande att konventionen inte heller tillämpas på militär verksamhet.

Bland de länder som redan godkänt konventionen har Norge och Sverige i samband med godkännandet gett särskilda förklaringar där de konstaterar att konventionens bestämmelser inte tillämpas på militär verksamhet och att konventionen, som enligt ett särskilt omnämnande i artikel 3 inte berör privilegier och immunitet som enligt folkrätten tillkommer statschefer *ratione personae*, inte heller påverkar immuniteten för andra företrädare för staten som enligt folkrätten

åtnjuter immunitet *ratione personae*. I de förklaringar som Norge och Sverige gett konstateras det dessutom att godkännandet av konventionen inte inverkar på den eventuella framtida utvecklingen av skyddet för de mänskliga rättigheterna.

I den proposition som gäller Sveriges godkännande av konventionen motiverades den sistnämnda punkten i förklaringen, som berör utvecklingen av skyddet för de mänskliga rättigheterna, med Europadomstolens dom i målet Al-Adsani mot Förenade konungariket. I denna dom fastslog Europadomstolen att förbudet mot tortyr inom folkrätten har fått karaktären av en *jus cogens* norm. Europadomstolen konstaterade emellertid också att man inte vid tidpunkten för domen kunde ange någon sådan folkrättsnorm som kunde hindra åberopandet av statsimmunitet vid domstolens behandling av ett mål gällande civilrättsligt skadestånd för tortyr eller annan kränkande behandling som skett inom en annan stats territorium. I de uppdaterade kommentarer som ILC lämnade till generalförsamlingen år 1999 uppmärksammade även ILC denna utveckling inom folkrätten och konstaterade att den aktuella frågan inte alls behandlats i utkasten till artiklar. Enligt ILC borde denna utvecklingstrend emellertid inte lämnas utan avseende. Trots detta innehåller den slutliga konventionen inga bestämmelser om saken.

Det föreslås att Finland på motsvarande sätt som Norge och Sverige ska ge en förklaring som förtydligar konventionens tillämpningsområde.

Artikel 2. Definitioner. I artikel 2.1 definieras begreppen domstol, stat och affärstransaktion, vilka används i konventionen. Enligt artikel 2.1 a avses med domstol varje statligt organ som är behörigt att utöva rättsliga funktioner. Definitionen omfattar både lägre och högre rättsinstanser.

I konventionen finns däremot inte någon definition av rättsliga funktioner. Definitionen av rättsliga funktioner varierar i olika stater. Förutom domstolarna kan också olika förvaltningsorgan ha rättsliga funktioner. Med rättsliga funktioner kan man avse många olika skeden vid rättegången, från att

talän väcks till att verkställighetsåtgärder vidtas. Sådana åtgärder som hör till de rättsliga funktionerna ska dock alltid vara förknippade med en bestämd rättegång.

Vid förhandlingarna angående konventionen visade det sig vara svårt att definiera den part som åtnjuter immunitet. Då en immunitetsinvändning framställs vid en domstol, måste domstolen först ta ställning till om parten i fråga är ett sådant rättssubjekt som över huvud taget kan åberopa rättslig immunitet. Parten ska för det första ha vissa externa attribut som fastställts inom folkrätten. Till dessa hör åtminstone ett noggrant fastställt territorium, en permanent befolkning, en styrelse och en förmåga att samverka med andra stater. För det andra ska parten ha vissa interna attribut. I samband med konventionsförhandlingarna fördes en omfattande diskussion om gränserna för staternas interna aktörs rätt att åberopa immunitet. Det rådde enighet om att statens centralförvaltning och de organ som hör till den får åberopa immunitet. Däremot förekom delade meningar om huruvida delstater eller andra regionala, lokala eller politiska enheter eller organ har rätt att åberopa statsimmunitet. Delade meningar framfördes också om huruvida denna rätt borde bedömas på basis av aktörens status eller faktiska rätt att utöva offentlig makt. I den slutliga konventionstexten blev lösningen en kombination av dessa kriterier. Delstater i en förbundsstat och andra statliga underenheter åtnjuter statsimmunitet då de har rätt att vidta åtgärder i myndighetsutövning och handlar i denna egenskap. Statliga organ och andra inrättningar åtnjuter å sin sida statsimmunitet i den mån de har rätt att vidta och faktiskt vidtar åtgärder i statens suveräna myndighetsutövning.

Artikel 2.1 b innehåller en fyrdelad definition av vad som avses med stat vid tillämpningen av konventionen. Med stat avses enligt den första underpunkten staten och dess olika offentliga organ. Denna underpunkt omfattar bl.a. statschefen, statsministern, centralförvaltningen, ministerierna samt olika ämbetsverk och representationer.

Enligt den andra underpunkten avses med stat också en förbundsstats delstater eller en stats underenheter som har rätt att vidta åtgärder i myndighetsutövning och som handlar i denna egenskap. Med en stats underen-

heter avses sådana enheter i en förbundsstat som av historiska eller andra skäl anses åtnjuta statsimmunitet. Varje stat ska i sista hand ur statsförfattningsrättsligt eller historiskt perspektiv bedöma huruvida en viss statlig enhet omfattas av denna underpunkt.

Med stat avses enligt den tredje underpunkten dessutom statliga organ eller andra enheter, i den mån de enligt den nationella lagstiftningen har rätt att vidta åtgärder i statens suveräna myndighetsutövning. Dessutom krävs det att organen eller enheterna de facto vidtar åtgärder som hör till myndighetsutövningen.

Enligt den fjärde underpunkten avses med stat även statens företrädare när de handlar i denna egenskap. Statens företrädare är fysiska personer som har getts fullmakt att företräda staten på det sätt som definieras i underpunkterna i–iii. En förutsättning är att företrädarna handlar i denna egenskap, vilket innebär att statsimmuniteten endast omfattar åtgärder som dessa personer vidtar inom ramen för sin tjänsteutövning. Åtgärder som de vidtar i egenskap av privatpersoner faller således utanför immuniteten. Statschefer omfattas både av underpunkt i och av underpunkt iv.

Artikeln innehåller också en definition av affärstransaktioner, där avtalen och transaktionerna indelas i tre grupper. Definitionen av en affärstransaktion ska läsas tillsammans med artikel 2.2. Av artikeln framgår det att man först och främst ska beakta avtalets eller transaktionens natur då man fastställer om det är fråga om en sådan affärstransaktion som avses i konventionen, men att också parternas syfte i vissa fall ska beaktas. Bakgrunden till detta utgörs av den traditionella indelningen av statens verksamhet i utövning av statsmakt (*acta iure imperii*) och i statsstyrd affärsverksamhet (*acta iure gestionis*). Avtalets eller transaktionens syfte kan åberopas t.ex. i en sådan situation där det är fråga om anskaffning av livsmedel eller läkemedel genom en rättshandling som till sin natur är en affärstransaktion, men där anskaffningen har ett allmännyttigt syfte, t.ex. att förvärva läkemedel för att förhindra spridning av en epidemi eller att tillhandahålla livsmedel för att förebygga svält.

Enligt artikel 2.3 inverkar definitionerna inte på den betydelse begreppen kan ha i

andra internationella dokument eller i en stats interna lagstiftning.

Artikel 3. *Privilegier och immunitet som inte berörs av denna konvention.* Enligt denna artikel påverkar konventionen inte privilegier eller immunitet som en stat åtnjuter enligt den internationella sedvanerätten eller internationella överenskommelser. Denna artikel kompletterar artikel 26, som gäller konventionens förhållande till andra överenskommelser. Även om artikel 3 och 26 delvis överlappar varandra, är bestämmelserna i artikel 3 av särskild betydelse åtminstone till den del det är fråga om privilegier och immunitet som grundar sig på folkrätten. Enligt uttalandet av ordföranden för den ad hoc-kommitté som behandlat konventionen är den allmänna utgångspunkten att konventionen inte är tillämplig i sådana situationer där något annat regelverk som berör immunitet blir tillämpligt.

Enligt artikeln påverkar konventionen inte privilegier eller immunitet som en stats diplomatiska beskickningar eller konsulat åtnjuter enligt folkrätten eller som tillkommer statschefen *ratione personae*. När det gäller immunitet *ratione personae* nämns endast statschefer i artikeln. Artikeln kan emellertid inte tolkas så att den immunitet *ratione personae* som fastställts inom sedvanerätten skulle begränsas för andra statliga företrädare del genom en bestämmelse i denna konvention. Artikelns hänvisning till statschefer ska således inte betraktas som uttömmande. För att tolkningsoklarheter ska undvikas föreslås det att Finland i samband med ratificeringen av konventionen ska ge en förklaring enligt vilken godkännandet av konventionen inte påverkar immuniteten för andra företrädare för staten som enligt folkrätten åtnjuter immunitet *ratione personae*. Definitionen av denna grupp av personer förblir således även i fortsättningen beroende av den internationella sedvanerätten.

Konventionen påverkar inte heller den immunitet som enligt folkrätten tillkommer luftfartyg eller rymdföremål som ägs eller drivs av en stat. Vid konventionsförhandlingarna ansåg man att det behövs grundligare utredningar och diskussioner om luftfartyg och rymdföremål. Saken var inte klar för avgörande. I artikel 16 i konventionen finns där-

emot bestämmelser om fartyg som en stat äger eller använder för sjöfart.

När det gäller privilegier och immunitet för diplomatiska beskickningar och konsulat har Finland nationellt satt i kraft 1961 års Wienkonvention om diplomatiska förbindelser (FördrS 3 och 4/1970) och 1963 års Wienkonvention om konsulära förbindelser (FördrS 49 och 50/1980).

Artikel 4. *Konventionens icke-retroaktiva verkan.* I denna artikel avgränsas konventionens tillämpningsområde med avseende på tiden. Konventionen tillämpas inte retroaktivt. Detta innebär att konventionen inte tillämpas på en rättegång som har inletts mot en stat vid en annan stats domstol innan konventionen har trätt i kraft för dessa staters del. Förbudet mot retroaktiv tillämpning gäller dock endast konventionen och det begränsar således inte tillämpningen av sådana regler som tillämpas på immunitet för stater och deras egendom med stöd av folkrätten eller internationella överenskommelser.

Del II Allmänna principer

Artikel 5. *Statsimmunitet.* Av denna artikel framgår konventionens huvudregel som innebär att en stat och dess egendom åtnjuter immunitet vid en annan stats domstolar, om inte något annat bestäms i konventionen. Denna utgångspunkt ger uttryck för den princip om begränsad immunitet som är vedertagen inom den internationella sedvanerätten. Praxisen har emellertid inte varit enhetlig när det gällt hurdana åtgärder som ansetts falla utanför statsimmuniteten. I konventionen har man strävat efter att förtydliga denna gräns genom att i del III definiera sådana rättegångar där det inte är möjligt att åberopa statsimmunitet. Eftersom huvudregeln enligt konventionen är att staten och dess egendom åtnjuter immunitet ska undantagen från immuniteten dock tolkas snävt.

Artikel 6. *Närmare bestämmelser för att ge verkan åt statsimmunitet.* Denna artikel innehåller bestämmelser om statens skyldighet att avhålla sig från att utöva domsrätt vid sina domstolar när det gäller en rättegång mot en annan stat. Domstolen ska på eget initiativ besluta att den andra statens immunitet respekteras. Domstolen ska således granska huruvida bestämmelserna om immunitet i ar-

tikel 5 blir tillämpliga i ett enskilt fall, oavsett om statsimmunitet har åberopats vid rättegången eller inte. Domstolen ska pröva immunitetsfrågan på eget initiativ också i det fall att den stat som kunde åberopa immunitet inte är representerad vid rättegången.

I artikel 6.2 förtydligas det i vilka fall en talan som väckts vid en domstol i en stat anses vara riktad mot en annan stat. Detta är fallet för det första då den andra staten anges som part i målet. Staten kan vara part i målet antingen direkt i egenskap av stat eller t.ex. via ett av sina förvaltningsorgan eller någon annan sådan aktör som nämns i artikel 2.1 b. En talan som väckts vid en domstol i en stat anses vara riktad mot en annan stat också då talan de facto är riktad mot den andra statens egendom, rättigheter, intressen eller verksamhet, även om staten i fråga inte anges som part i målet.

Artikel 7. Uttryckligt medgivande till utövande av domsrätt. I denna artikel bestäms det att staten inte får åberopa immunitet i ett förfarande vid en annan stats domstol rörande ett ärende eller ett mål, om staten uttryckligen har medgivit att domstolen utövar domsrätt i ärendet eller målet. Ett uttryckligt medgivande kan ges antingen genom en internationell överenskommelse eller genom något annat skriftligt avtal. Staten kan också ge sitt medgivande genom att ge en förklaring till domstolen eller ett skriftligt meddelande i ett visst mål.

Denna artikel är dock inte bindande för den domstol som fattar beslut om utövningen av domsrätt. Även om staten har gett sitt medgivande till utövningen av domsrätt, kan domstolen t.ex. kräva att medgivandet ska vara givet i en tydligare form.

Om staten har gett sitt medgivande till att domstolen utövar domsrätt endast vid en viss rättegång, berör samma medgivande inte statens immunitet vid en annan rättegång i ett motsvarande ärende eller mål. Det medgivande som gäller utövningen av domsrätt vid en viss rättegång är emellertid förpliktande för staten också i samband med eventuellt ändringssökande och extraordinärt ändringsökande.

Enligt artikel 7.2 kan en stats medgivande till att en annan stats lagstiftning tillämpas inte tolkas som ett samtycke till att den andra statens domstolar utövar domsrätt.

Artikel 8. Verkan av deltagande i ett förfarande vid en domstol. I denna artikel fastställs hur det faktum att en stat frivilligt deltar i en rättegång inverkar på dess immunitet. Frivilligt deltagande i en rättegång kan på det sätt som anges i artikeln betraktas som ett implicit medgivande till utövningen av domsrätt. Enligt artikel 8.1 får en stat inte åberopa immunitet i ett mål inför en annan stats domstol om den själv har väckt talan eller intervenerat i målet eller vidtagit andra åtgärder som avser sakfrågan.

Den andra meningen i artikel 8.1 b gäller fall där staten får kännedom om sin immunitet först i ett sent skede. I denna situation är det enligt artikeln möjligt för staten att åberopa sin immunitet även om staten redan har vidtagit åtgärder som berör sakfrågan. Detta förutsätter dock att staten åberopar sin immunitet så snart som möjligt.

Artikel 8.2 gäller situationer där staten intervenerar i ett mål eller vidtar andra åtgärder uteslutande för att åberopa immunitet. Alternativt kan staten ha som uteslutande syfte att hävda en rättighet eller ett intresse i fråga om den egendom rättegången gäller, t.ex. genom att lägga fram sannolikhetsbevis för rättigheten eller intresset. I dessa fall anses staten inte ha medgivit att en annan stats domstol utövar domsrätt. Om staten däremot framställer ett krav som berör statens äganderätt till viss egendom, vilket betraktas som intervention i huvudsaken, kan staten inte åberopa immunitet.

Artikel 8.3 innehåller en särskild bestämmelse om att det faktum att en stats företrädare uppträder som vittne vid en domstol i en annan stat inte tolkas som ett medgivande från statens sida till domstolens utövning av domsrätt. Att en stat inte uppträder i ett förfarande vid en annan stats domstol ska enligt artikel 8.4 inte heller tolkas som att staten medger att domstolen utövar domsrätt. Detta hör samman med konventionens grundläggande princip om att domstolen på eget initiativ ska fatta beslut om att en annan stats immunitet respekteras. Den sistnämnda bestämmelsen tillämpas alltså på utevaro, som kan vara avsiktlig eller oavsiktlig.

Artikel 9. Genkärsmål. I denna artikel bestäms det hur genkärsmål inverkar på statens immunitet. Enligt artikel 9.1 får en stat som väcker talan vid en annan stats domstol inte

åberopa immunitet mot domstolens domsrätt avseende eventuella genkärsmål som grundar sig på samma rättsliga förhållanden eller omständigheter som huvudkärålet. Ifall det däremot är fråga om ett separat eller fristående genkärsmål som t.ex. grundar sig på någon annan affärstransaktion eller andra rättsliga förhållanden eller omständigheter än huvudkärålet kan staten åberopa immunitet, om inte något annat följer av del III i konventionen.

I artikel 9.2 finns en motsvarande bestämmelse som berör sådana situationer där staten framställer krav i egenskap av intervenient. I artikel 9.3 bestäms det vidare att en stat som väcker ett genkärsmål vid en rättegång som inletts mot den vid en annan stats domstol inte får åberopa immunitet mot domstolens domsrätt avseende huvudkärålet.

Del III Förfaranden där statsimmunitet inte får åberopas

I del III specificeras de förfaranden där staten inte kan åberopa immunitet.

Artikel 10. Affärstransaktioner. I artikel 10.1 begränsas immuniteten så att den inte omfattar sådana situationer där en stat deltar i en affärstransaktion med en utländsk fysisk eller juridisk person. En förutsättning för att denna artikel ska bli tillämplig är att den tvist som hänför sig till affärstransaktionen enligt tillämpliga internationella privaträttsliga regler faller under en annan stats domstols behörighet. Det bör noteras att artikeln endast är tillämplig på sådana situationer där den andra parten i affärstransaktionen är en utländsk fysisk eller juridisk person. Även om ärendet omfattas av en annan stats domstols behörighet blir artikeln således inte tillämplig om den fysiska eller juridiska person som är motpart i ärendet inte är utländsk.

I artikel 10.2 föreskrivs två undantag från artikel 10.1. Det första undantaget gäller affärstransaktioner mellan stater, som alltså inte omfattas av artikel 10.1. När det gäller att definiera affärstransaktioner mellan stater ska begreppet stat förstås i enlighet med den definition som ingår i artikel 2.1 b i konventionen. Affärstransaktioner mellan stater kan enligt folkrättskommissionen t.ex. utgöras av avtal om livsmedelshjälp som utvecklingsländer ingått med andra stater. Det andra un-

dantaget gäller sådana situationer där parterna i affärstransaktionen uttryckligen har avtalat om något annat än det förfarande som föreskrivs i artikel 10.1.

Artikel 10.3 gäller statliga företag och andra enheter som upprättats av staten. De statliga företagens ställning utgjorde en av de centrala tvistefrågor som aktualiserades då konventionsutkastet utarbetades. Bakgrunden till oenigheten utgjordes framför allt av de förändringar som vid tiden för utarbetandet av konventionsutkastet skedde i de socialistiska ländernas ekonomier och som också berörde de statliga företagens ställning. Slutligen beslutade man sig för att bevara bestämmelsen om statliga företag i artikel 10.3. Enligt denna artikel påverkas statsimmuniteten inte av att parten i målet är ett statligt företag eller någon annan enhet som upprättats av staten. När det gäller ett statligt företag krävs det bl.a. att det är fråga om en självständig juridisk person. För att samförstånd skulle nås inkluderade man dessutom en förklaring beträffande artikel 10.3 i bilagan till konventionen. Enligt förklaringen påverkar artikel 10.3 inte frågor som berör möjligheten att ställa företagets aktieägare och ledning till svars för företagets åtgärder, frågor som hänför sig till situationer där en statlig enhet uppsåtligen har uppgett sin finansiella ställning felaktigt eller senare minskat sina tillgångar för att undgå att infria ett krav, eller andra därmed sammanhängande frågor.

Artikel 11. Anställningskontrakt. I denna artikel behandlas anställningskontrakt, som i Finlands nationella lagstiftning kallas arbetsavtal, mellan staten och en enskild person gällande arbete som helt eller delvis utförs eller ska utföras inom en annan stats territorium. I artikel 2.1 c led iii bestäms det uttryckligen att anställningskontrakt faller utanför begreppet affärstransaktion. Enligt den huvudregel som framgår av artikel 11.1 får en stat inte åberopa immunitet mot en annan stats domstols domsrätt vid en rättegång som gäller ett anställningskontrakt, om arbetet utförs eller ska utföras inom den andra statens territorium.

När det gäller anställningskontrakt är utgångspunkten med andra ord att immunitet saknas. Som undantag från denna huvudregel uppräknas dock i artikel 11.2 de situationer där det trots artikel 11.1 är möjligt att åbero-

pa statsimmunitet. Med hjälp av denna struktur strävar man i artikeln efter att nå balans mellan intressena hos de olika aktörer som berörs av anställningskontrakten. Det ligger i den stats intresse där arbetet utförs att säkerställa att statens nationella arbetsrättsliga bestämmelser tillämpas inom dess territorium. Å andra sidan ligger det i arbetsgivarstatens intresse att säkerställa bl.a. att en annan stat inte kan påverka anställningskontrakten i synnerhet för sådana personer vars uppgifter innefattar utövning av offentlig makt. Ur de anställdas synvinkel är det däremot fråga om individens rätt att få en tvist gällande ett anställningskontrakt behandlat vid den lokala domstolen.

I artikel 11.2 uppräknas alltså de situationer där en stat trots artikel 11.1 får åberopa immunitet. Staten får för det första åberopa immunitet om arbetstagaren är anställd för att utföra bestämda uppgifter i offentlig myndighetsutövning. I artikeln uppräknas dessutom särskilt följande grupper av personer för vilkas del det är möjligt att åberopa immunitet: diplomatiska företrädare enligt definitionen i 1961 års Wienkonvention om diplomatiska förbindelser, konsulära tjänstemän enligt definitionen i 1963 års Wienkonvention om konsulära förbindelser, personer som ingår i den diplomatiska personalen i en ständig representation vid en internationell organisation eller i ett särskilt diplomatiskt uppdrag eller är anställda som företrädare för en stat vid en internationell konferens, samt andra personer som åtnjuter diplomatisk immunitet.

I den bilaga som innehåller förklaringar till konventionen hänvisas det beträffande artikel 11 till artikel 41 i 1961 års Wienkonvention om diplomatiska förbindelser och till artikel 55 i 1963 års Wienkonvention om konsulära förbindelser. Alla personer som avses i dessa artiklar är skyldiga att respektera värdlandets lagar och bestämmelser, inklusive dess arbetslagstiftning. I förklaringen hänvisas det även till artikel 38 i 1961 års Wienkonvention om diplomatiska förbindelser och till artikel 71 i 1963 års Wienkonvention om konsulära förbindelser, där det bestäms att mottagarstaten är skyldig att utöva sin domsrätt på ett sådant sätt att fullgörandet av beskickningens eller konsulatets uppgifter inte onödigtvis hindras.

Vidare bestäms det att den huvudregel som framgår av artikel 11.1 inte tillämpas om rättegången gäller anställning, förlängning av anställningsförhållandet för eller återanställning av en enskild person. Enligt ILC:s kommentarer från år 1991 kan en anställd dock trots artikel 11.2 c i forumstaten yrka på gottgörelse eller skadestånd t.ex. för olaglig uppsägning av anställningsförhållandet.

Staten får åberopa immunitet även då rättegången gäller avskedande eller uppsägning av en person, och då statschefen, regeringschefen eller utrikesministern i den anställande staten anser att rättegången skulle komma i konflikt med statens säkerhetsintressen. Enligt förklaringen till konventionen avser hänvisningen till arbetsgivarstatens säkerhetsintressen i första hand den nationella säkerheten och säkerheten för diplomatiska beskickningar och konsulat.

Dessutom får staten åberopa immunitet i den situation där arbetstagaren är medborgare i arbetsgivarstaten vid den tidpunkt då talan väcks, förutsatt att personen i fråga inte är permanent bosatt i forumstaten. Syftet med denna punkt är att garantera en tillräcklig anknytning till forumstaten. Om arbetstagaren är medborgare i arbetsgivarstaten och inte har någon permanent boendeort i den andra staten, finns det inte tillräckligt vägande skäl för att behandla ett eventuellt tvistemål vid en annan stats domstol. Denna bestämmelse påverkas inte av huruvida personen i fråga har rekryterats eller arbetar inom någon annan stats än arbetsgivarstatens territorium.

I 21 § i grundlagen bestäms det att var och en som omfattas av Finlands jurisdiktion har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid en domstol eller något annat oavhängigt rättsskipningsorgan. Det ovan nämnda undantaget kan bedömas medföra ett visst ingrepp i denna grundlagsenliga rättighet. När saken bedöms med avseende på det ovan refererade avgörandet HD 1993:120 innebär den slutliga konventionstexten en snävare avgränsning av den grupp av personer som omfattas av immunitet än vad som fastställts i avgörandet. Europadomstolen har å

sin sida i de fall som refererats ovan i den allmänna motiveringen tagit ställning till förhållandet mellan statsimmuniteten och de bestämmelser i artikel 6.1 i Europakonventionen som gäller individens möjligheter att få sina rättigheter tillgodosedda.

Statsimmunitet kan trots artikel 11.1 åberopas också då arbetsgivarstaten och arbetstagaren skriftligen har avtalat om saken i enlighet med artikel 11.2 f. Detta förutsätter dock att forumstatens domstolar inte med hänsyn till grunderna för rättsordningen i landet har exklusiv behörighet på grund av sakfrågan i målet.

Med tanke på tillämpningen av bestämmelserna i denna artikel bör man för det första beakta att 11 kap. 1 § i arbetsavtalslagen (55/2001) innehåller en bestämmelse om den lag som ska tillämpas på arbetsavtal med internationell anknytning. Om ett arbetsavtal har anknytning till flera stater än en, bestäms den lag som ska tillämpas på arbetsavtalet enligt den i Rom den 19 juni 1980 ingångna konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser. Beträffande avtal som ingåtts efter den 17 december 2009 har denna konvention ersatts av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (den s.k. Rom I-förordningen). Artikel 8 i förordningen innehåller bestämmelser om den lag som ska tillämpas på arbetsavtal.

När det gäller tillämpningen av artikel 11.2 f bör man dessutom beakta de bestämmelser om arbetsavtal som ingår i rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, dvs. den s.k. Bryssel I-förordningen. I förordningen uppställs nämligen hinder för att ett forumavtal som är ogynnsamt för arbetstagaren ingås innan någon tvist har uppkommit. Denna fråga regleras i huvudsak i artiklarna 18–21 i förordningen.

Artikel 12. Person- och sakskada. I denna artikel bestäms det, med vissa undantag, att immuniteten inte gäller sådana rättegångar som berör ekonomisk ersättning till följd av dödsfall, personskada, sakskada eller förlust av materiell egendom. I dessa fall kan staten alltså inte åberopa immunitet. För att artikeln ska bli tillämplig förutsätts det dessutom för det första att dödsfallet, personskadan, sak-

skadan eller förlusten av materiell egendom har förorsakats av en handling eller en underlåtenhet som påstås kunna hänföras till staten. För det andra förutsätts det att handlingen eller underlåtenheten helt eller delvis har skett inom den andra statens territorium och att den person som gjort sig skyldig till handlingen eller underlåtenheten befann sig inom detta territorium när handlingen eller underlåtenheten ägde rum.

Denna artikel kan bli tillämplig t.ex. i samband med en trafikolycka eller vid brott mot liv. Med tanke på artikelns tillämpning saknar det betydelse om den aktuella gärningen till sin karaktär kan anses utgöra verksamhet som av hävd hänför sig till statens maktutövning (*acta iure imperii*) eller om det är fråga om privaträttslig verksamhet (*acta iure gestionis*). När det gäller ersättningsens belopp är lagen på gärningsorten avgörande. Artikeln gäller bara fysiska skador, inte t.ex. ersättning för sådant lidande som orsakats av en kränkning. Dessutom gäller artikeln endast ekonomisk ersättning.

Artikel 13. Ägande, besittning och användning av egendom. Enligt huvudregeln i konventionen åtnjuter staten och dess egendom immunitet mot den domsrätt som utövas av en annan stats domstol. Denna huvudregel har i artikel 6.2 b preciserats så att det i princip är möjligt att åberopa immunitet också i sådana fall där talan de facto är riktad mot en annan stats egendom, rättigheter, intressen eller verksamhet, trots att staten inte har angetts som part i målet. I artikel 13 föreskrivs det emellertid om undantag från denna huvudregel. Det är inte möjligt att åberopa immunitet i de situationer som räknas upp i artikeln.

I artikeln nämns för det första mål som gäller fast egendom i forumstaten. Immunitet kan inte heller åberopas i mål som gäller statens rättigheter eller ägarintressen i lös eller fast egendom som härrör från arv, gåva eller egendom som saknar ägare. Detsamma gäller mål som rör statens rättigheter eller ägarintressen i fråga om förvaltning av egendom, såsom stiftelsers egendom, konkursbon eller ett företags egendom vid dess avveckling.

Vid rättegången ska det enligt artikeln dessutom vara fråga om fastställande av ovan nämnda rättigheter eller intressen. I den förklaring som finns bifogad till konventionen

konstateras det att man med uttrycket fastställande i artiklarna 13 och 14 inte endast avser konstaterande eller kontroll av förekomsten av skyddade rättigheter utan även utvärdering eller uppskattning av dessa rättigheter, inklusive deras innehåll, tillämpningsområde och utsträckning.

Denna artikel påverkar dock inte privilegier eller immunitet som staten enligt folkrätten åtnjuter i fråga om sina diplomatiska beskickningar och andra aktörer som nämns i artikel 3 i konventionen.

Artikel 14. Immaterialrätt. I denna artikel bestäms det att immuniteten inte gäller frågor som berör immaterialrätt. Med immaterialrätt avses här sådan upphovsrätt och sådana immateriella rättigheter som motsvarar den vedertagna terminologin i Finland. Man har strävat efter att utforma artikeln så att den omfattar förutom de befintliga typerna av immateriella rättigheter även sådana rättigheter som eventuellt kommer att tas i bruk i framtiden. En sådan rättegång som avses i artikeln kan bl.a. gälla fastställandet av dessa rättigheter. Med fastställande avses enligt förklaringen till konventionen inte endast konstaterande eller kontroll av förekomsten av skyddade rättigheter utan även utvärdering eller uppskattning av dessa rättigheter, inklusive deras innehåll, tillämpningsområde och utsträckning.

En förutsättning för att denna artikel ska bli tillämplig är att den aktuella rättigheten åtnjuter skydd i forumstaten. Däremot saknar det betydelse om det rättsliga skyddet är tillfälligt eller permanent. Vid rättegångar som gäller immaterialrätt kan det anses motiverat att immuniteten begränsas uttryckligen av den anledningen att de immateriella rättigheterna skyddas i forumstaten och även på grund av att den andra staten frivilligt har agerat inom ramen för forumstatens rättssystem t.ex. genom att registrera ett patent eller varumärke.

Med stöd av denna artikel är det inte heller möjligt att åberopa immunitet i det fall där staten påstås ha kränkt en ovan nämnd rättighet som tillhör en tredje person, då kränkningen har skett inom forumstatens territorium. Dessutom ska den kränkta rättigheten vara skyddad i forumstaten. En sådan kränkning av upphovsrätten som inte skett inom forumstatens territorium utan inom den be-

rörda statens eget territorium utgör således inte något hinder för immunitet.

Staterna får emellertid avtala om att avvika från bestämmelserna i denna artikel. Artikeln påverkar inte heller i övrigt staternas rätt att fatta beslut om sina nationella lagar eller förfaranden som berör immateriella rättigheter.

Artikel 15. Deltagande i bolag eller andra associationsrättsliga subjekt. Denna artikel gäller rättegångar som berör statens andelar i bolag eller andra sammanslutningar. Staten kan inte åberopa immunitet om rättegången gäller statens deltagande i ett bolag eller något annat associationsrättsligt subjekt, vare sig detta är registrerat i handelsregistret eller inte. Det kan vara fråga om ett förhållande mellan staten och subjektet eller mellan staten och subjektets övriga deltagare. En tilläggsförutsättning är att subjektet också har andra deltagare än stater eller internationella organisationer. Dessutom förutsätts det att subjektet är registrerat eller stiftat enligt forumstatens lagstiftning eller har sitt säte eller sin huvudsakliga verksamhet där.

I de situationer som avses i artikeln grundar sig avsaknaden av statsimmunitet på att staten frivilligt har agerat inom ramen för forumstatens rättssystem. I detta sammanhang saknar det betydelse om det aktuella subjektet är en juridisk person eller inte. I artikeln görs inte heller någon skillnad mellan vinstbringande och icke-vinstbringande subjekt.

Enligt artikel 15.2 får staten dock åberopa immunitet om de berörda staterna har kommit överens om det eller om de tvistande parterna har kommit överens om det genom ett skriftligt avtal. Immunitet får även åberopas om det i den urkund som upprättar eller reglerar subjektet i fråga ingår bestämmelser med denna verkan.

Artikel 16. Fartyg som ägs eller drivs av en stat. I denna artikel fastställs statsimmunitetens omfattning vid rättegångar som gäller fartyg som ägs eller drivs av en stat.

En stat som äger eller driver ett fartyg får inte åberopa immunitet i mål som gäller driften av fartyget, om fartyget då den tvistiga händelsen inträffade användes för andra än statliga icke-kommersiella syften.

Vid en rättegång som gäller driften av ett fartyg kan det enligt de utkast till artiklar som lagts fram för generalförsamlingen vara fråga t.ex. om en sammanstötning eller någon

annan sjöfartsolycka, assistans vid olycksfall, reparationer eller service, eller följderna av förorening av havsmiljön. Denna exempel-förteckning inkluderades emellertid inte i den slutliga konventionstexten.

Med fartyg avses i artikeln uttryckligen sjödugliga fartyg. Till dessa räknas också fartyg som endast delvis används i sjötrafik.

Den ovan angivna huvudregeln gäller enligt artikel 16.2 dock inte krigsfartyg eller militära hjälpfartyg eller andra fartyg som ägs eller drivs av en stat och som vid den aktuella tidpunkten används uteslutande i statlig icke-kommersiell trafik. I dessa fall får staten alltså åberopa immunitet. Till sådana fartyg som avses i denna bestämmelse hör t.ex. polisens och tullens båtar, sjukhusfartyg, fartyg som utför kartläggning av världshaven samt utbildningsfartyg och muddringsfartyg.

Enligt artikeln får immunitet inte heller åberopas i mål som gäller transport av gods. Staten får alltså inte åberopa immunitet vid en rättegång som gäller transport av gods ombord på ett fartyg som ägs eller drivs av staten, om fartyget vid tidpunkten för den tvistiga händelsen användes för andra än statliga icke-kommersiella syften. Immunitet får dock undantagsvis åberopas i mål som gäller transport av gods i sådana fall där godset transporteras ombord på ett krigsfartyg eller ett annat fartyg som avses i artikel 16.2. Staten får åberopa immunitet också då det är fråga om gods som ägs av staten och som används eller är avsett att användas uteslutande för statliga icke-kommersiella syften.

Staten får dock åberopa alla de medel för att bestrida, hävda preskription och begränsat ersättningsansvar som står till buds avseende privata fartyg och gods samt deras ägare. Denna bestämmelse gäller dock inte bara rättegångar som berör fartyg och gods, utan staterna får vid alla rättegångar åberopa sådana invändningar som också privata aktörer får framställa.

Artikel 16.6 gäller det förfarande med hjälp av vilket man vid rättegången i praktiken kan bevisa att det fartyg som avses i talan används eller har använts för statliga icke-kommersiella syften. Om det i ett mål uppkommer en fråga om huruvida ett fartyg som ägs eller drivs av en stat eller gods som ägs av staten är av icke-kommersiellt slag, ska ett

intyg utfärdat av en diplomatisk företrädare för staten i fråga och som framförs till domstolen tjäna som bevis på fartygets eller godsets status. Beviset kan alternativt också utfärdas av en annan behörig myndighet i staten, t.ex. det ministerium till vars verksamhetsområde saken anses höra. Artikelns ordalydelse (tjäna som bevis) ger vid handen att domstolen bedömer intygets beviskraft och att det också är möjligt att lägga fram motbevis angående saken.

Enligt artikel 16.1–16.3 är det avgörande att fartyget de facto används för statliga icke-kommersiella syften. Det är med andra ord inte tillräckligt att fartyget endast är avsett för statliga icke-kommersiella syften.

Luftfartyg och rymdföremål har uteslutits från konventionens tillämpningsområde genom bestämmelsen i artikel 3.3.

Artikel 17. Verkan av skiljedomssavtal. Denna artikel gäller rättegångar som berör skiljedomssavtal, vilka i Finlands nationella lagstiftning kallas skiljeavtal. Om en stat ingår ett skriftligt avtal med en utländsk fysisk eller juridisk person om att tvister som hänför sig till en affärstransaktion ska hänskjutas till skiljedom, får staten inte åberopa immunitet vid en rättegång som gäller skiljedomssavtalet. Dessutom förutsätts det att rättegången gäller skiljedomssavtalets giltighet, tolkning eller tillämpning, skiljedomsförfarandet eller bekräftelse eller åsidosättande av skiljedomsutslaget. Det krävs även att domstolen i övrigt är behörig i målet. Behörighetsfrågan kan påverkas bl.a. av internationella privaträttsliga regler, statens nationella lagstiftning och av skiljedomssavtalets innehåll. Genom ett skiljedomssavtal är det även möjligt att avvika från bestämmelserna i denna artikel.

Denna artikel gäller situationer där staten har ingått ett skriftligt avtal med en utländsk fysisk eller juridisk person. Artikeln omfattar således inte skiljedomssavtal som ingåtts staterna emellan. Av bilagan till konventionen framgår det att man nått samförstånd om att sådana affärstransaktioner som avses i artikeln även omfattar investeringar.

Del IV Staters immunitet mot tvångsåtgärder i samband med domstolsförfaranden

Enligt konventionen omfattar statsimmuniteten i princip också tvångsåtgärder. Det faktum att en stat har gett sitt uttryckliga medgivande till att en domstol utövar domsrätt innebär inte heller i sig ett samtycke till tvångsåtgärder. I del IV i konventionen finns uttryckliga bestämmelser om tvångsåtgärder.

På det nationella planet finns bestämmelser om civilprocessuella säkringsåtgärder, såsom kvarstad, i 7 kap. i rättegångsbalken. Rättegångsbalkens 7 kap. innehåller dock inte uttömmande bestämmelser om säkringsåtgärderna, utan dessa regleras också i andra lagar, t.ex. i lagen om säkerställande av bevisning i tvistemål som gäller immateriella rättigheter (344/2000). Särskilda bestämmelser om kvarstad i fråga om statsägda fartyg finns också t.ex. i sjölagen (674/1994). Vidare finns det i lagen om förbud mot beslag av vissa utställningsföremål som förs in till Finland (697/2011) bestämmelser som är av betydelse i samband med införsel av en främmande stats egendom till Finland.

Artikel 18. Statsimmunitet mot tvångsåtgärder före dom. I denna artikel bestäms det att sådana tvångsåtgärder avseende en stats egendom som föregår en dom, såsom kvarstad och skingringsförbud, inte får vidtas i samband med ett mål vid en domstol i en annan stat utan samtycke av den berörda staten. Staten kan ge sitt samtycke genom ett internationellt avtal, genom ett skiljedomsavtal eller ett skriftligt kontrakt eller genom en förklaring till domstolen eller ett skriftligt meddelande efter det att en tvist mellan parterna har uppstått. Tvångsåtgärder får också vidtas i den utsträckning staten har avsatt eller reserverat egendom för gottgörelse av det krav som målet rör.

Artikel 19. Statsimmunitet mot tvångsåtgärder efter dom. Enligt denna artikel får sådana tvångsåtgärder som riktas mot en stats egendom efter en dom endast vidtas med uttryckligt samtycke av staten. De sätt på vilka det uttryckliga samtycket kan ges är desamma som anges i artikel 18. I artikeln bestäms det dock även att staten inte får åberopa immunitet i fråga om tvångsåtgärder efter domen till den del staten har avsatt eller reserverat egendom för gottgörelse av det krav som målet rör. Immunitet får inte heller åberopas i fråga om tvångsåtgärder i den situation där det har fastställts att staten uteslu-

tande använder eller avser att använda egendomen i annat än statligt icke-kommersiellt syfte och den befinner sig inom forumstatens territorium. I det sist nämnda fallet kan tvångsåtgärder efter dom dock endast vidtas i fråga om egendom som har samband med den enhet mot vilken målet riktar sig. Nedan i artikel 21 preciseras det vilka slag av statlig egendom som inte betraktas som sådan egendom som staten uteslutande använder eller avser att använda i annat än statligt icke-kommersiellt syfte.

Med den enhet mot vilken målet riktar sig avses enligt förklaringen till denna artikel en stat som oberoende juridisk person, en delstat i en förbundsstat, en stats underenhet, ett statligt organ eller annan enhet som har status som självständigt rättssubjekt. Uttrycket egendom som har samband med den enhet mot vilken målet riktar sig ska enligt förklaringen ges en mer vidsträckt tolkning än ägarskap eller besittning.

Enligt den förklaring som ingår i bilagan till konventionen tar man inte i denna artikel ställning till frågor som berör möjligheten att ställa personer som arbetar i ett företag till svars för företagets åtgärder eller till frågor som hänför sig till den situation där en statlig enhet uppsåtligt har uppgett sin finansiella ställning felaktigt eller senare minskat sina tillgångar för att undgå att infria ett krav, eller till andra därmed sammanhängande frågor.

Artikel 20. Verkan av samtycke till att utöva domsrätt avseende tvångsåtgärder. I denna artikel bestäms det att ett erkännande av behörighet att utöva domsrätt enligt artikel 7 inte samtidigt innebär ett sådant samtycke till vidtagande av tvångsåtgärder som avses i artiklarna 18 eller 19. Det samtycke som gäller tvångsåtgärder ska uttryckligen avse åtgärderna i fråga.

Artikel 21. Särskilda slag av egendom. I denna artikel uppräknas de slag av statlig egendom som inte anses som sådan egendom som staten uteslutande använder eller avser att använda i annat än statligt icke-kommersiellt syfte enligt artikel 19.1 c. Till denna egendom hör bl.a. egendom som används eller avses att användas i tjänsten vid statens diplomatiska beskickningar och konsulat, egendom av militär art, egendom tillhörig centralbanken eller någon annan pen-

ningpolitisk myndighet i staten, egendom som ingår i statens kulturarv eller i dess arkiv och som inte är eller avses att bli utbjuden till försäljning samt egendom som ingår i utställningar av föremål av vetenskapligt, kulturellt eller historiskt intresse och som inte är eller avses att bli utbjuden till försäljning.

I artikel 21.2 bestäms det vidare att bestämmelserna i artikel 21.1 inte begränsar tillämpningen av de bestämmelser om tvångsåtgärder som ingår i artikel 18 eller artikel 19 a och b.

Del V Övriga bestämmelser

Artikel 22. Delgivning. Denna artikel innehåller bestämmelser om delgivning av stämningar eller andra handlingar genom vilka talan väcks. Delgivningen ska ske i enlighet med en tillämplig internationell konvention där forumstaten och den berörda staten är parter, eller enligt en särskild överenskommelse om delgivning av stämning mellan käranden och den berörda staten, om inte forumstatens lagstiftning hindrar detta.

Om det emellertid inte finns någon sådan konvention eller särskild överenskommelse som avses ovan får delgivningen ske via diplomatiska kanaler till utrikesministeriet i den berörda staten, eller på något annat sätt som godtas av den berörda staten, om inte forumstatens lagstiftning hindrar detta. En sådan delgivning anses ha verkställts när utrikesministeriet har mottagit handlingarna.

Delgivningshandlingarna ska vid behov åtföljas av en översättning till den berörda statens språk.

En stat som går i svaromål rörande sakfrågan i ett mål som har väckts mot den får inte därefter påstå att delgivning inte har skett enligt bestämmelserna i denna artikel.

Delgivningen av rättegångshandlingar regleras på det nationella planet i 9 och 11 kap. i rättegångsbalken. Delgivningen av handlingar mellan EU:s medlemsstater regleras i rådets förordning (EG) Nr 1393/2007.

Artikel 23. Tredskodom. Denna artikel innehåller bestämmelser om förutsättningarna för meddelande av tredskodom i ett mål som väckts mot en stat. En tredskodom får inte meddelas om inte domstolen har funnit att delgivningen av handlingarna har skett i enlighet med artikel 22 och det har gått minst

fyra månader från den dag då de handlingar genom vilka talan väcktes har delgetts eller anses ha blivit delgivna enligt artikel 22, och denna konvention inte hindrar att domstolen utövar domsrätt.

Ett exemplar av en tredskodom mot en stat ska, vid behov åtföljd av en översättning till ett officiellt språk i den berörda staten, överlämnas till staten på ett av de sätt som anges i artikel 22. Tidsfristen för att ge in en begäran om att få en tredskodom upphävd ska vara minst fyra månader och börja löpa den dag då ett exemplar av domen har mottagits eller anses ha mottagits av den berörda staten.

I 5 och 12 kap. i rättegångsbalken finns bestämmelser om de förutsättningar under vilka tredskodom får meddelas samt om återvinning i detta sammanhang. Den fyra månaders tidsfrist som föreskrivs för meddelande av tredskodom i artikel 23.1 b avviker från 5 kap. 13 § i rättegångsbalken, där det bestäms att tredskodom meddelas om svaranden inte har avgett det begärda svaromålet inom den tid som domstolen utsatt. Den fyra månaders tidsfrist som föreskrivs för återvinning i artikel 23.3 avviker likaså från den tidsfrist på 30 dagar som föreskrivs i 12 kap. 15 § i rättegångsbalken. Vid sådana rättegångar som omfattas av konventionens tillämpningsområde ska bestämmelserna i artikel 23 tillämpas såsom specialbestämmelser i förhållande till rättegångsbalken.

Artikel 24. Privilegier och immunitet under domstolsförhandlingar. Denna artikel innehåller bestämmelser om statens privilegier och immunitet vid ett mål som väckts mot staten. Om en stat underlåter eller vägrar att rätta sig efter ett beslut av en annan stats domstol som ålägger den att vidta eller avstå från att vidta en viss åtgärd eller att lägga fram ett dokument i ett mål, ska detta enligt artikeln endast medföra sådana följder som beteendet kan medföra med avseende på sakfrågan i målet. Staten får inte åläggas böter eller viten på grund av en sådan underlåtenhet eller vägran.

Enligt artikel 24.2 får en stat inte heller åläggas att ställa säkerhet, garanti eller pant för att garantera betalning av rättegångskostnader.

Denna artikel avviker från rättegångsbalkens bestämmelser om skyldigheten att lägga fram handlingar. Enligt artikeln får staten

inte påföras böter eller straff för en försummelse av skyldigheten att lägga fram handlingar. Enligt 17 kap. 15 § 3 mom. i rättegångsbalken får rätten därmed, om den finner det vara nödvändigt, vid vite förplikta den som ska lägga fram en handling att fullgöra sin skyldighet. Artikel 24 i konventionen ska således till denna del tillämpas som en specialbestämmelse, vilket innebär att den nämnda bestämmelsen i rättegångsbalken inte tillämpas på sådana rättegångar som omfattas av konventionens tillämpningsområde.

Del VI Slutbestämmelser

Artikel 25. Bilaga. I denna artikel bestäms det att den förklaring som finns bifogad till konventionen utgör en integrerad del av konventionen.

Artikel 26. Andra internationella överenskommelser. I denna artikel finns bestämmelser om konventionens förhållande till andra överenskommelser. Denna artikel och artikel 3 är delvis överlappande.

Artikel 27. Tvistlösning. Denna artikel innehåller bestämmelser om lösning av tvister som berör konventionens tolkning eller tillämpning. Parterna ska i första hand sträva efter att lösa en sådan tvist genom förhandlingar. I andra hand kan parterna hänskjuta en tvist som berör konventionens tolkning eller tillämpning till skiljedomsförfarande. Om parterna emellertid inte når samförstånd om skiljedomsförfarandet, kan tvisten på begäran av endera parten hänskjutas till Internationella domstolen för avgörande.

Med stöd av artikel 27.3 får en stat när den ratificerar eller ansluter sig till konventionen förklara att den inte är bunden av de bestämmelser i artikeln som gäller skiljedomsförfarande eller Internationella domstolens behörighet. Av de stater som har ratificerat konventionen har Iran och Saudi-Arabien gett en sådan förklaring. Parterna kan också återta förklaringen. Finland föreslås inte ge någon sådan förklaring.

Artiklarna 28–33. Dessa artiklar innehåller sedvanliga bestämmelser om undertecknande och ratificering av konventionen, konventionens ikraftträdande, uppsägning av konventionen samt deponering av konventionen hos FN:s generalsekreterare. I artikel 33 finns dessutom bestämmelser om de giltiga

språkversionerna, som är arabiska, engelska, franska, kinesiska och ryska.

Bilagan till konventionen

I bilagan till konventionen finns förklaringar som innehåller ställningstaganden till tolkningen av vissa artiklar i konventionen, i enlighet med vad som refererats närmare ovan i samband med redogörelsen för de berörda artiklarna.

2 Lagförslag

1 §. Denna paragraf innehåller en bestämmelse genom vilken de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft. En närmare redogörelse för de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen finns nedan i det avsnitt som gäller behovet av riksdagens samtycke.

2 §. Enligt denna paragraf bestäms om sätande i kraft av de övriga bestämmelserna i konventionen och om ikraftträdandet av ikraftträdandelagen genom förordning av statsrådet. Lagen avses träda i kraft samtidigt som konventionen träder i kraft för Finlands del.

3 Ikraftträdande

Konventionen träder i kraft den trettionde dagen efter att 30 stater har godkänt eller ratificerat konventionen. Konventionen har hittills undertecknats av 28 stater och godkänts eller ratificerats av tretton stater (Österrike, Frankrike, Iran, Japan, Kazakstan, Libanon, Norge, Portugal, Rumänien, Saudi-Arabien, Spanien, Sverige och Schweiz). Finland har undertecknat konventionen den 14 september 2005.

Lagen föreslås träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet, samtidigt som konventionen träder i kraft för Finlands del.

4 Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning

4.1 Behovet av riksdagens samtycke

Godkännandebeslutets räckvidd

Artikel 22 i konventionen gäller delgivning av stämningar eller av andra handlingar ge-

nom vilka talan väcks mot en stat. I artikeln uppräknas de alternativa sätt på vilka en rättegång kan inledas mot en annan stat. Talan kan väckas i enlighet med en tillämplig internationell konvention där forumstaten och den berörda staten är parter eller enligt en särskild överenskommelse om delgivning av stämning mellan kåranden och den berörda staten, om inte forumstatens lagstiftning hindrar detta. Om det inte finns någon sådan konvention eller särskild överenskommelse, kan talan också väckas via diplomatiska kanaler eller på annat sätt som godtas av den berörda staten. Artikeln innehåller också bestämmelser bl.a. om att delgivningshandlingarna vid behov ska åtföljas av en översättning.

På delgivning av handlingar mellan EU:s medlemsstater tillämpas vid sidan av den nationella lagstiftningen också Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1393/2007 om delgivning i medlemsstaterna av rättegångshandlingar och andra handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur. Enligt förordningens ingress har förordningen företrädare framför bilaterala eller multilaterala avtal eller arrangemang med samma tillämpningsområde som ingåtts av medlemsstaterna. Artikel 22.1 i den aktuella konventionen tillåter att den nämnda förordningen tillämpas i första hand. Förordningen tillämpas enligt dess artikel 1 på mål och ärenden av civil eller kommersiell natur då en rättegångshandling eller en annan handling ska sändas från en medlemsstat till en annan för delgivning. Förordningen tillämpas inte på skattefrågor, tullfrågor eller förvaltningsrättsliga frågor eller på statens ansvar för handlingar eller underlåtenhet vid utövandet av statens myndighet. Förordningen kan således åtminstone i vissa fall bli tillämplig också i samband med delgivning enligt den konvention som nu föreslås bli godkänd, då det är fråga om en rättegång mot en stat. Av artikel 22.1 a och b i konventionen följer att konventionen inte påverkar unionens interna regler eller unionens eventuella avtal om yttre förbindelser, där det ingår bestämmelser om delgivning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, och att konventionen inte heller ändrar räckvidden av unionens interna regler på ett sätt som enligt

unionsrätten skulle hindra medlemsstaterna från att ingå konventionen.

I 10 kap. 25 och 26 § i rättegångsbalken finns allmänna bestämmelser om finländska domstolars internationella behörighet. Också EU har utfärdat bestämmelser om domstolarnas behörighet. En central författning i detta sammanhang är rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (den s.k. Bryssel I-förordningen). Denna förordning gäller emellertid inte frågor som berör behörigheten i tvister mellan en finländsk part och en part i en stat som inte hör till EU. Förordningen innehåller inte heller uttryckliga bestämmelser om statens ställning i egenskap av part i en civilprocess. I detta sammanhang måste man även göra åtskillnad mellan domstolens behörighet och statens immunitet i enskilda fall. Immuniteten ska bedömas för sig, med stöd av de bestämmelser som berör den. Domstolen kan i ett enskilt fall vara behörig, men den främmande stat som är svarande kan trots det åtnjuta immunitet, vilket innebär att domstolen är skyldig att lämna talan utan prövning. Detsamma gäller också verkställigheten av domar. Bryssel I-förordningen inverkar inte på behörighetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna när det gäller den aktuella konventionen, och därmed inte heller på räckvidden för riksdagens godkännande.

Med stöd av vad som anförts ovan hör bestämmelserna i konventionen till Finlands behörighet och därför begärs det att riksdagen ska godkänna konventionen i sin helhet.

Bestämmelser som hör till området för lagstiftningen

Enligt 94 § i grundlagen krävs riksdagens godkännande för fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen eller annars har avsevärd betydelse, eller som enligt grundlagen av någon annan anledning kräver riksdagens godkännande. Enligt riksdagens grundlagsutskotts tolkningspraxis omfattar riksdagens grundlagsenliga befogenhet att godkänna internationella förpliktelser alla materiella bestämmelser i internationella förpliktelser som hör till om-

rådet för lagstiftningen. En bestämmelse i ett fördrag eller någon annan internationell förpliktelse ska anses höra till området för lagstiftningen 1) om den gäller utövande eller begränsning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen, 2) om den i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, 3) om den sak som bestämmelsen gäller enligt grundlagen ska regleras i lag eller 4) om det finns lagbestämmelser om den sak som bestämmelsen gäller eller 5) det enligt rådande uppfattning i Finland ska lagstiftas om saken. Frågan påverkas inte av om bestämmelsen strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (GrUU 11/2000, 12/2000 och 45/2000 rd).

Grundlagsutskottet har även konstaterat att sådana definitioner av begrepp som berör frågor som hör till området för lagstiftningen indirekt inverkar på innehållet i och tillämpningen av de materiella bestämmelser som hör till området för lagstiftningen och att även dessa definitioner därmed hör till området för lagstiftningen (GrUU 6/2001 och 24/2001 rd). De bestämmelser som berör statens immunitet och privilegier i samband med en rättegång i Finland hör likaså till de bestämmelser som kräver riksdagens godkännande, eftersom immuniteten och privilegierna regleras i lag i Finland (GrUU 38/2000 rd).

Konventionen om immunitet för stater och deras egendom innehåller flera bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. De viktigaste gäller en annan stats immunitet vid domstolar i Finland samt undantagen från denna huvudregel, som regleras i artiklarna 5–17 i delarna II och III i konventionen.

I artikel 2 i konventionen definieras begreppen domstol, stat och affärstransaktion. Dessa begrepp påverkar indirekt tillämpningen av de artiklar i delarna II–IV som hör till området för lagstiftningen och anses därmed likaså höra till området för lagstiftningen.

Även del V i konventionen innehåller bestämmelser om frågor som i Finland regleras i lag. I artikel 22 finns bestämmelser om delgivning av stämningar eller andra handlingar genom vilka talan mot en stat väcks. På det nationella planet regleras delgivningen av rättegångshandlingar i 11 kap. i rättegångsbalken. Artikel 23 i konventionen innehåller

å sin sida bestämmelser om tredskodom, medan motsvarande bestämmelser i Finland ingår i 12 kap. i rättegångsbalken. I artikel 24 finns vidare bestämmelser om skyldigheten att lägga fram dokument, vilken på det nationella planet regleras i 17 kap. i rättegångsbalken.

Konventionen kräver godkännande av riksdagen också på grund av att den allmänt berör de finländska domstolarnas behörighet och lagstiftningen om saken. Bestämmelserna i del IV i konventionen kan t.ex. medföra begränsningar när det gäller bruket av säkringsåtgärder i sådana fall där de riktar sig mot en annan stats egendom. I Finland finns allmänna bestämmelser om civilprocessuella säkringsåtgärder, såsom kvarstad, i 7 kap. i rättegångsbalken. Därutöver innehåller sjölagen (674/1994) särskilda bestämmelser om kvarstad bl.a. när det gäller statsägda fartyg.

Via den blankettlag genom vilken konventionen sätts i kraft inverkar reservationerna och förklaringarna till sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen likaså, liksom återkallandet av dem, på innehållet i de bestämmelser som gäller såsom lag i Finland. Eftersom den förklaring Finland föreslås ge gäller innehållet i och omfattningen av bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, behövs riksdagens godkännande också för förklaringen (se GrUU 29/2001 rd och även GrUU 16/2005 rd).

I enlighet med vad som anförts ovan innehåller konventionen bestämmelser som hör till området för lagstiftningen och den kräver därmed godkännande av riksdagen.

4.2 Behandlingsordning

I princip innehåller varken den huvudregel om immunitet för stater och deras egendom som ingår i artikel 5 i konventionen eller undantagen från denna huvudregel sådana bestämmelser som är av betydelse med tanke på bedömningen av behandlingsordningen.

Det undantag som i artikel 11.2 föreskrivs från den huvudregel som anges i artikel 11.1 är emellertid av betydelse med tanke på behandlingsordningen. I artikel 11.1 bestäms det att staten inte får åberopa immunitet vid en annan stats domstol i ett förfarande gällande anställningskontrakt mellan staten och en enskild person för arbete som helt eller

delvis utförs eller ska utföras inom den andra statens territorium. Det undantag som föreskrivs i artikel 11.2 e innebär emellertid att staten får åberopa immunitet om arbetstagar-
aren är medborgare i arbetsgivarstaten, om inte personen i fråga är permanent bosatt i forumstaten. Denna bestämmelse kan anses begränsa tillämpningen av den rättsskyddsbestämmelse som ingår i 21 § i grundlagen. Vars och ens rätt att enligt 21 § i grundlagen få sin sak behandlad av en domstol som är behörig enligt lag gäller nämligen alla personer som vistas inom Finlands jurisdiktion, oavsett deras nationalitet.

Bestämmelserna i 21 § i grundlagen hindrar inte att man genom lag stadgar om smärre undantag från de rättigheter som tryggas i dessa bestämmelser under förutsättningen att undantagen i fråga inte ändrar den berörda rättsskyddsgarantins ställning som huvudregel eller att de i enskilda fall riskerar individens rättsskydd (RP 309/1993 rd, s. 78 och t.ex. GrUU 23/2011 rd, s. 2, GrUU 16/2011 rd, s. 2, GrUU 48/2010 rd).

Genom artikel 11 i konventionen har man strävat efter att det ska råda balans mellan intressena hos parterna i ett anställningskontrakt. Syftet med artikel 11.2 e är att trygga arbetsgivarstatens intressen så att en annan stat inte kan påverka anställningskontrakten i synnerhet för sådana personer som är anställda för att utföra uppgifter i offentlig myndighetsutövning. Syftet med denna artikel är även att trygga en tillräcklig anknytning till forumstaten. Jämfört med högsta domstolens beslut HD 1993:120, som refererats ovan, innebär konventionens bestämmelse en snävare avgränsning av den grupp personer som omfattas av immunitet.

Det undantag som anges i artikel 11.2 e i konventionen kan således betraktas som ett smärre undantag från den rätt som föreskrivs i 21 § i grundlagen.

Konventionen innehåller således inte bestämmelser som berör grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. eller 95 § 2 mom. i grundlagen. Enligt regeringens uppfattning kan konventionen därmed godkännas med enkel majoritet och förslaget till lag om sätande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen godkännas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås

att riksdagen godkänner Förenta nationernas konvention om immunitet för stater och deras egendom, som ingicks i New York den 2 december 2004,

och att riksdagen godkänner att det avges en förklaring om att konventionen inte ska tillämpas på militär verksamhet, om att godkännandet av konventionen, som enligt artikel 3 i konventionen inte påverkar den immunitet statschefer åtnjuter ratione personae, inte heller påverkar immuniteten för andra företrädare för staten som enligt folkrätten åtnjuter immunitet ratione personae, samt om att godkännandet av konventionen inte påverkar den eventuella framtida utvecklingen av skyddet för de mänskliga rättigheterna inom folkrätten.

Eftersom konventionen innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, föreläggs riksdagen samtidigt följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Förenta nationernas konvention om immunitet för stater och deras egendom

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Förenta nationernas konvention om immunitet för stater och deras egendom, som ingicks i New York den 2 december 2004, gäller som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Om sättande i kraft av de övriga bestämmelserna i konventionen och om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av statsrådet.

Helsingfors den 4 april 2013

Statsminister

JYRKI KATAINEN

Utrikesminister *Erkki Tuomioja*

Fördragstext

(Översättning)

Förenta nationernas konvention om immunitet för stater och deras egendom

De stater som är parter i denna konvention,

som beaktar att immunitet för stater och deras egendom är allmänt erkänd som internationell sedvanerätt,

som beaktar de folkrättsliga principerna som uttrycks i Förenta nationernas stadga,

som anser att en internationell konvention om immunitet för stater och deras egendom skulle stärka rättsstatens principer och höja rättssäkerheten, särskilt i staternas relationer med fysiska och juridiska personer, och bidra till kodifiering och vidareutveckling av folkrätten och till harmonisering av praxis på detta område,

som beaktar utvecklingen i statspraxis avseende immunitet mot domsrätt för stater och deras egendom,

som bekräftar att folkrättens sedvanerättsliga regler fortsätter att gälla i frågor som inte regleras av bestämmelserna i denna konvention,

har kommit överens om följande:

**DEL I
Inledning****Artikel 1
Konventionens tillämpningsområde**

Denna konvention rör immunitet för en stat och dess egendom mot en annan stats domstolars domsrätt.

**Artikel 2
Definitioner**

1. I denna konvention avses med

United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and their Property

The States Parties to the present Convention,

Considering that the jurisdictional immunities of States and their property are generally accepted as a principle of customary international law,

Having in mind the principles of international law embodied in the Charter of the United Nations,

Believing that an international convention on the jurisdictional immunities of States and their property would enhance the rule of law and legal certainty, particularly in dealings of States with natural or juridical persons, and would contribute to the codification and development of international law and the harmonization of practice in this area,

Taking into account developments in State practice with regard to the jurisdictional immunities of States and their property,

Affirming that the rules of customary international law continue to govern matters not regulated by the provisions of the present Convention,

Have agreed as follows:

**PART I
Introduction****Article 1
Scope of the present Convention**

The present Convention applies to the immunity of a State and its property from the jurisdiction of the courts of another State.

**Article 2
Use of terms**

1. For the purposes of the present Conven-

(a) domstol: varje statligt organ, oavsett benämning, som är behörigt att utöva rättsliga funktioner,

(b) stat:

(i) staten och dess olika offentliga organ,

(ii) en förbundsstats delstater eller en stats underenheter som har rätt att vidta åtgärder i myndighetsutövning och som handlar i denna egenskap,

(iii) statliga organ eller andra enheter, i den mån de har rätt att vidta och faktiskt vidtar åtgärder i statens suveräna myndighetsutövning, samt

(iv) statens företrädare när de handlar i denna egenskap,

(c) affärstransaktion:

(i) affärsavtal eller transaktion avseende försäljning av varor eller tillhandahållande av tjänster,

(ii) avtal om lån eller annan transaktion av finansiell natur, innefattande garanti- eller ersättningsförpliktelse avseende sådant lån eller sådan transaktion,

(iii) annat avtal eller transaktion av affärsmässig, industriell, handelsmässig eller yrkesmässig natur, dock inte anställningskontrakt.

2. Vid fastställande av om ett avtal eller en transaktion är en affärstransaktion i den bemärkelse som avses i punkt 1 (c), ska först och främst avtalets eller transaktionens natur beaktas, men dess syfte bör även beaktas, om avtals- eller transaktionsparterna har kommit överens om det eller om i forumstatens praxis detta syfte är av betydelse för att fastställa om avtalet eller transaktionen är av icke-kommersiell natur.

3. Bestämmelserna i punkterna 1 och 2 om användning av begrepp i denna konvention inverkar inte på deras användning eller på den betydelse de kan ha i andra internationella instrument eller i en stats interna lagstiftning.

Artikel 3

Privilegier och immunitet som inte berörs av denna konvention

tion:

(a) "court" means any organ of a State, however named, entitled to exercise judicial functions;

(b) "State" means:

(i) the State and its various organs of government;

(ii) constituent units of a federal State or political subdivisions of the State, which are entitled to perform acts in the exercise of sovereign authority, and are acting in that capacity;

(iii) agencies or instrumentalities of the State or other entities, to the extent that they are entitled to perform and are actually performing acts in the exercise of sovereign authority of the State;

(iv) representatives of the State acting in that capacity;

(c) "commercial transaction" means:

(i) any commercial contract or transaction for the sale of goods or supply of services;

(ii) any contract for a loan or other transaction of a financial nature, including any obligation of guarantee or of indemnity in respect of any such loan or transaction;

(iii) any other contract or transaction of a commercial, industrial, trading or professional nature, but not including a contract of employment of persons.

2. In determining whether a contract or transaction is a "commercial transaction" under paragraph 1 (c), reference should be made primarily to the nature of the contract or transaction, but its purpose should also be taken into account if the parties to the contract or transaction have so agreed, or if, in the practice of the State of the forum, that purpose is relevant to determining the non-commercial character of the contract or transaction.

3. The provisions of paragraphs 1 and 2 regarding the use of terms in the present Convention are without prejudice to the use of those terms or to the meanings which may be given to them in other international instruments or in the internal law of any State.

Article 3

Privileges and immunities not affected by the present Convention

1. Denna konvention påverkar inte privilegier och immunitet som enligt folkrätten åtnjuts av en stat med avseende på funktioner som utövas av:

(a) statens diplomatiska beskickningar, konsulat, särskilda diplomatiska uppdrag, representationer vid internationella organisationer eller delegationer vid organ i internationella organisationer eller vid internationella konferenser, eller

(b) personer med anknytning till dem.

2. Denna konvention berör inte privilegier och immunitet som enligt folkrätten tillkommer statschefer *ratione personae*.

3. Denna konvention berör inte immunitet som enligt folkrätten åtnjuts av en stat avseende luftfartyg eller rymdföremål som ägs eller drivs av en stat.

Artikel 4 **Konventionens icke-retroaktiva verkan**

Utan att inverka på tillämpningen av regler i denna konvention som, oberoende av konventionen, gäller för staters och deras egendoms immunitet mot domsrätt enligt folkrätten, ska konventionen inte tillämpas på någon fråga om immunitet mot domsrätt för stater och deras egendom som uppkommer i förbindelse med talan som väcks mot en stat vid en domstol i en annan stat före konventionens ikraftträdande för de berörda staterna.

DEL II **Allmänna principer**

Artikel 5 **Statsimmunitet**

En stat åtnjuter immunitet för sig själv och sin egendom mot en annan stats domstolars domsrätt enligt vad som anges i denna konvention.

Artikel 6 **Närmare bestämmelser för att ge verkan åt statsimmunitet**

1. The present Convention is without prejudice to the privileges and immunities enjoyed by a State under international law in relation to the exercise of the functions of:

(a) its diplomatic missions, consular posts, special missions, missions to international organizations or delegations to organs of international organizations or to international conferences; and

(b) persons connected with them.

2. The present Convention is without prejudice to privileges and immunities accorded under international law to heads of State *ratione personae*.

3. The present Convention is without prejudice to the immunities enjoyed by a State under international law with respect to aircraft or space objects owned or operated by a State.

Article 4 **Non-retroactivity of the present Convention**

Without prejudice to the application of any rules set forth in the present Convention to which jurisdictional immunities of States and their property are subject under international law independently of the present Convention, the present Convention shall not apply to any question of jurisdictional immunities of States or their property arising in a proceeding instituted against a State before a court of another State prior to the entry into force of the present Convention for the States concerned.

PART II **General principles**

Article 5 **State immunity**

A State enjoys immunity, in respect of itself and its property, from the jurisdiction of the courts of another State subject to the provisions of the present Convention.

Article 6 **Modalities for giving effect to State immunity**

1. En stat ska ge verkan åt principen om statsimmunitet i artikel 5 genom att avhålla sig från att utöva domsrätt vid sina domstolar i ett förfarande mot en annan stat och ska i detta syfte se till att dess domstolar på eget initiativ fastställer att den andra statens immunitet enligt artikel 5 respekteras.

2. Talan som väckts vid en domstol i en stat ska anses vara riktad mot en annan stat, om denna andra stat

(a) anges som part i målet, eller

(b) inte anges som part i målet, men talan faktiskt är riktad mot den andra statens egen-
dom, rättigheter, intressen eller verksamhet.

Artikel 7

Uttryckligt medgivande till utövande av domsrätt

1. En stat får inte åberopa immunitet i ett förfarande vid en annan stats domstol rörande ett ärende eller ett mål, om staten uttryckligen har medgivit att domstolen utövar domsrätt i ärendet eller målet

(a) genom en internationell överenskommelse,

(b) genom ett skriftligt avtal, eller

(c) genom en förklaring till domstolen eller genom ett skriftligt meddelande i ett visst mål.

2. En stats medgivande till att en annan stats lagstiftning ska tillämpas, ska inte tolkas som ett samtycke till att den andra statens domstolar utövar domsrätt.

Artikel 8

Verkan av deltagande i ett förfarande vid en domstol

1. En stat får inte åberopa immunitet i ett mål inför en annan stats domstol

(a) om den själv har väckt talan, eller

(b) om den har intervenerat i målet eller vidtagit andra åtgärder som avser sakfrågan. Om staten kan visa för domstolen att den inte hade kunnat få reda på de omständigheter som ett anspråk på immunitet kan grundas på, innan den vidtog en sådan åtgärd, får den emellertid begära immunitet med stöd av

1. A State shall give effect to State immunity under article 5 by refraining from exercising jurisdiction in a proceeding before its courts against another State and to that end shall ensure that its courts determine on their own initiative that the immunity of that other State under article 5 is respected.

2. A proceeding before a court of a State shall be considered to have been instituted against another State if that other State:

(a) is named as a party to that proceeding; or

(b) is not named as a party to the proceeding but the proceeding in effect seeks to affect the property, rights, interests or activities of that other State.

Article 7

Express consent to exercise of jurisdiction

1. A State cannot invoke immunity from jurisdiction in a proceeding before a court of another State with regard to a matter or case if it has expressly consented to the exercise of jurisdiction by the court with regard to the matter or case:

(a) by international agreement;

(b) in a written contract; or

(c) by a declaration before the court or by a written communication in a specific proceeding.

2. Agreement by a State for the application of the law of another State shall not be interpreted as consent to the exercise of jurisdiction by the courts of that other State.

Article 8

Effect of participation in a proceeding before a court

1. A State cannot invoke immunity from jurisdiction in a proceeding before a court of another State if it has:

(a) itself instituted the proceeding; or

(b) intervened in the proceeding or taken any other step relating to the merits. However, if the State satisfies the court that it could not have acquired knowledge of facts on which a claim to immunity can be based until after it took such a step, it can claim immunity based on those facts, provided it

dessa omständigheter, om den gör detta så snart som möjligt.

2. En stat ska inte anses ha medgivit att en annan stats domstol utövar domsrätt, om den intervenerar i ett mål eller vidtar andra åtgärder uteslutande för att

(a) åberopa immunitet, eller

(b) hävda rättighet eller ägarintresse i den egendom saken gäller.

3. Att en stats företrädare uppträder som vittne vid en domstol i en annan stat ska inte tolkas som att förstnämnda stat medger att domstolen utövar domsrätt.

4. Att en stat inte uppträder i ett förfarande vid en annan stats domstol ska inte tolkas som att förstnämnda stat medger att domstolen utövar domsrätt.

Artikel 9 Genkärsmål

1. En stat som väcker talan vid en annan stats domstol får inte åberopa immunitet mot domstolens domsrätt avseende ett genkärsmål grundat på samma rättsliga förhållanden eller omständigheter som huvudkärörmålet.

2. En stat som intervenerar för att framställa ett krav i ett förfarande vid en annan stats domstol får inte åberopa immunitet mot domstolens domsrätt avseende ett genkärsmål som grundas på samma rättsliga förhållanden eller omständigheter som det krav som staten har framställt.

3. En stat som väcker ett genkärsmål i ett förfarande som inletts mot den vid en annan stats domstol får inte åberopa immunitet mot domstolens domsrätt avseende huvudkärörmålet.

DEL III Förfaranden där statsimmunitet inte får åberopas

Artikel 10 Affärstransaktioner

1. Om en stat deltar i en affärstransaktion

does so at the earliest possible moment.

2. A State shall not be considered to have consented to the exercise of jurisdiction by a court of another State if it intervenes in a proceeding or takes any other step for the sole purpose of:

(a) invoking immunity; or

(b) asserting a right or interest in property at issue in the proceeding.

3. The appearance of a representative of a State before a court of another State as a witness shall not be interpreted as consent by the former State to the exercise of jurisdiction by the court.

4. Failure on the part of a State to enter an appearance in a proceeding before a court of another State shall not be interpreted as consent by the former State to the exercise of jurisdiction by the court.

Article 9 Counterclaims

1. A State instituting a proceeding before a court of another State cannot invoke immunity from the jurisdiction of the court in respect of any counterclaim arising out of the same legal relationship or facts as the principal claim.

2. A State intervening to present a claim in a proceeding before a court of another State cannot invoke immunity from the jurisdiction of the court in respect of any counterclaim arising out of the same legal relationship or facts as the claim presented by the State.

3. A State making a counterclaim in a proceeding instituted against it before a court of another State cannot invoke immunity from the jurisdiction of the court in respect of the principal claim.

PART III Proceedings in which State immunity can- not be invoked

Article 10 Commercial transactions

1. If a State engages in a commercial transaction with a foreign natural or juridical per-

med en utländsk fysisk eller juridisk person och om eventuella tvister enligt tillämpliga internationella privaträttsliga regler i anledning av affärstransaktionen faller under en annan stats domstols behörighet, får staten inte åberopa immunitet mot denna behörighet i ett mål som härrör från den affärstransaktionen.

2. Punkt 1 gäller inte vid

(a) affärstransaktioner mellan stater eller

(b) om parterna i affärstransaktionen uttryckligen har avtalat något annat.

3. Om ett statligt företag eller en annan av en stat upprättad enhet som är ett självständigt rättssubjekt och har rättslig förmåga att

(a) stämma eller stämmas,

(b) förvärva, äga eller besitta och avyttra egendom, däribland egendom som staten har bemyndigat företaget eller enheten att driva eller förvalta, är part i ett mål som härrör från en affärstransaktion i vilken enheten i fråga deltar, ska detta inte påverka statens immunitet mot domsrätt.

Artikel 11 **Anställningskontrakt**

1. Om inte annat har avtalats mellan de berörda staterna, får en stat inte åberopa immunitet mot domsrätt vid en annan stats domstol om domstolen för övrigt är behörig i ett förfarande gällande anställningskontrakt mellan staten och en enskild person för arbete som helt eller delvis utförs eller ska utföras inom den andra statens territorium.

2. Punkt 1 gäller inte

(a) om arbetstagaren är anställd för att utföra bestämda uppgifter i offentlig myndighetsutövning, eller

(b) om arbetstagaren är

(i) en diplomatisk företrädare enligt definitionen i 1961 års Wienkonvention om diplomatiska förbindelser,

(ii) en konsul enligt definitionen i 1963 års Wienkonvention om konsulära förbindelser, eller

(iii) ingår i den diplomatiska personalen i en ständig representation vid en internationell organisation eller i ett särskilt diplomatiskt uppdrag eller är anställd som företrädare

son and, by virtue of the applicable rules of private international law, differences relating to the commercial transaction fall within the jurisdiction of a court of another State, the State cannot invoke immunity from that jurisdiction in a proceeding arising out of that commercial transaction.

2. Paragraph 1 does not apply:

(a) in the case of a commercial transaction between States; or

(b) if the parties to the commercial transaction have expressly agreed otherwise.

3. Where a State enterprise or other entity established by a State which has an independent legal personality and is capable of:

(a) suing or being sued; and

(b) acquiring, owning or possessing and disposing of property, including property which that State has authorized it to operate or manage, is involved in a proceeding which relates to a commercial transaction in which that entity is engaged, the immunity from jurisdiction enjoyed by that State shall not be affected.

Article 11 **Contracts of employment**

1. Unless otherwise agreed between the States concerned, a State cannot invoke immunity from jurisdiction before a court of another State which is otherwise competent in a proceeding which relates to a contract of employment between the State and an individual for work performed or to be performed, in whole or in part, in the territory of that other State.

2. Paragraph 1 does not apply if:

(a) the employee has been recruited to perform particular functions in the exercise of governmental authority;

(b) the employee is:

(i) a diplomatic agent, as defined in the Vienna Convention on Diplomatic Relations of 1961;

(ii) a consular officer, as defined in the Vienna Convention on Consular Relations of 1963;

(iii) a member of the diplomatic staff of a permanent mission to an international organization or of a special mission, or is recruited to represent a State at an international

för en stat vid en internationell konferens, eller

(iv) varje annan person som åtnjuter diplomatisk immunitet,

(c) om sakfrågan gäller anställning, förlängning av anställningsförhållanden för eller återanställning av en enskild person,

(d) om sakfrågan gäller en persons avskedande eller uppsägning och, enligt beslut av statschef, regeringschef eller utrikesminister i den anställande staten, ett sådant förfarande skulle komma i konflikt med statens säkerhetsintressen,

(e) om arbetstagaren är medborgare i arbetsgivarstaten vid den tidpunkt när talan väcks, om inte personen i fråga är permanent bosatt i forumstaten, eller

(f) om arbetsgivarstaten och arbetstagaren skriftligen har avtalat något annat, med mindre forumstatens domstolar med hänsyn till ordre public i landet har exklusiv behörighet på grund av sakfrågan i målet.

Artikel 12

Person- och sakskada

Om inte annat har avtalats mellan de berörda staterna, får en stat inte åberopa immunitet mot domsrätt vid en annan stats domstol om domstolen för övrigt är behörig i mål som gäller ekonomisk ersättning till följd av dödsfall eller personskada eller sakskada eller förlust av materiell egendom, som förorsakats av en handling eller en underlåtenhet som påstås kunna hänföras till staten, om handlingen eller underlåtenheten helt eller delvis har skett inom den andra statens territorium och om upphovsmannen till handlingen eller underlåtenheten befann sig inom detta territorium när handlingen eller underlåtenheten ägde rum.

Artikel 13

Ägande, besittning och användning av egendom

Om inte annat har avtalats mellan de berörda staterna, får en stat inte åberopa immunitet mot domsrätt vid en annan stats domstol, om domstolen för övrigt är behörig i mål som gäller fastställande av

conference; or

(iv) any other person enjoying diplomatic immunity;

(c) the subject-matter of the proceeding is the recruitment, renewal of employment or reinstatement of an individual;

(d) the subject-matter of the proceeding is the dismissal or termination of employment of an individual and, as determined by the head of State, the head of Government or the Minister for Foreign Affairs of the employer State, such a proceeding would interfere with the security interests of that State;

(e) the employee is a national of the employer State at the time when the proceeding is instituted, unless this person has the permanent residence in the State of the forum; or

(f) the employer State and the employee have otherwise agreed in writing, subject to any considerations of public policy conferring on the courts of the State of the forum exclusive jurisdiction by reason of the subject-matter of the proceeding.

Article 12

Personal injuries and damage to property

Unless otherwise agreed between the States concerned, a State cannot invoke immunity from jurisdiction before a court of another State which is otherwise competent in a proceeding which relates to pecuniary compensation for death or injury to the person, or damage to or loss of tangible property, caused by an act or omission which is alleged to be attributable to the State, if the act or omission occurred in whole or in part in the territory of that other State and if the author of the act or omission was present in that territory at the time of the act or omission.

Article 13

Ownership, possession and use of property

Unless otherwise agreed between the States concerned, a State cannot invoke immunity from jurisdiction before a court of another State which is otherwise competent in a proceeding which relates to the determination

(a) statens rättigheter eller ägarintressen i, eller dess besittning eller användning av, eller förpliktelse som följer av dess ägarintresse i, eller besittning eller användning av fast egendom i forumstaten,

(b) statens rättigheter eller ägarintressen i lös eller fast egendom som härrör från arv, gåva eller egendom som saknar ägare, eller

(c) statens rättigheter eller ägarintressen i fråga om förvaltning av egendom, såsom stiftelsers egendom, konkursbon eller ett företags egendom vid dess avveckling.

Artikel 14 **Immaterialrätt**

Om inte annat har avtalats mellan de berörda staterna, får en stat inte åberopa immunitet mot domsrätt vid en annan stats domstol, om domstolen för övrigt är behörig i mål som gäller

(a) fastställande av statens rättigheter till patent, industriella mönster, firmamärken eller firmanamn, varumärken, upphovsrätt eller någon annan form av immateriella rättigheter som åtnjuter ett visst, om än tillfälligt, rättsligt skydd i forumstaten, eller

(b) en påstådd kränkning av staten inom forumstatens territorium av en rättighet av det slag som nämns i littera (a) ovan som tillhör en tredje person och som är skyddad i forumstaten.

Artikel 15 **Deltagande i bolag eller andra associationsrättsliga subjekt**

1. En stat får inte åberopa immunitet mot domsrätt vid en annan stats domstol om domstolen för övrigt är behörig i mål som gäller statens deltagande i ett bolag eller i ett annat associationsrättsligt subjekt, oavsett om subjektet är en juridisk person eller inte och saken gäller förhållandet mellan staten och subjektet eller dess övriga deltagare, om subjektet

(a) har deltagare som varken är stater eller internationella organisationer, och

(b) är registrerat eller stiftat enligt forumstatens lagstiftning eller har sitt säte eller sin huvudsakliga verksamhet där.

of:

(a) any right or interest of the State in, or its possession or use of, or any obligation of the State arising out of its interest in, or its possession or use of, immovable property situated in the State of the forum;

(b) any right or interest of the State in movable or immovable property arising by way of succession, gift or *bona vacantia*; or

(c) any right or interest of the State in the administration of property, such as trust property, the estate of a bankrupt or the property of a company in the event of its winding up.

Article 14 **Intellectual and industrial property**

Unless otherwise agreed between the States concerned, a State cannot invoke immunity from jurisdiction before a court of another State which is otherwise competent in a proceeding which relates to:

(a) the determination of any right of the State in a patent, industrial design, trade name or business name, trademark, copyright or any other form of intellectual or industrial property which enjoys a measure of legal protection, even if provisional, in the State of the forum; or

(b) an alleged infringement by the State, in the territory of the State of the forum, of a right of the nature mentioned in subparagraph (a) which belongs to a third person and is protected in the State of the forum.

Article 15 **Participation in companies or other collective bodies**

1. A State cannot invoke immunity from jurisdiction before a court of another State which is otherwise competent in a proceeding which relates to its participation in a company or other collective body, whether incorporated or unincorporated, being a proceeding concerning the relationship between the State and the body or the other participants therein, provided that the body:

(a) has participants other than States or international organizations; and

(b) is incorporated or constituted under the law of the State of the forum or has its seat or principal place of business in that State.

2. En stat får dock åberopa immunitet i ett sådant mål om de berörda staterna har kommit överens om det eller om de tvistande parterna har kommit överens om det genom ett skriftligt avtal eller om det i den urkund som upprättar eller reglerar subjektet i fråga ingår bestämmelser med denna verkan.

Artikel 16

Fartyg som ägs eller drivs av en stat

1. Om inte annat har avtalats mellan de berörda staterna, får en stat som äger eller driver ett fartyg inte åberopa immunitet mot domsrätt vid en annan stats domstol om domstolen för övrigt är behörig i mål som gäller driften av fartyget, om fartyget då den tvistiga händelsen inträffade användes för andra än statliga icke-kommersiella syften.

2. Punkt 1 gäller inte krigsfartyg eller militära hjälpfartyg eller andra fartyg som ägs eller drivs av en stat och som vid den aktuella tidpunkten används uteslutande i statlig icke-kommersiell trafik.

3. Om inte annat har avtalats mellan de berörda staterna, får en stat inte åberopa immunitet mot domsrätt vid en annan stats domstol om domstolen för övrigt är behörig i mål som gäller transport av gods ombord på ett fartyg som ägs eller drivs av den staten, om fartyget vid den tidpunkt när den tvistiga händelsen inträffade användes för andra än statliga icke-kommersiella syften.

4. Punkt 3 gäller inte gods som transporteras ombord på fartyg som avses i punkt 2 eller gods som ägs av en stat och som används eller är avsedd att användas uteslutande för statliga icke-kommersiella syften.

5. Stater får åberopa alla de medel för att bestrida, hävda preskription och begränsat ersättningsansvar som står till buds avseende privata fartyg och gods och deras ägare.

6. Om det i ett mål uppstår fråga om ett fartygs status som statsfartyg av icke-kommersiellt slag och fartyget ägs eller drivs av en stat eller om gods som ägs av staten, ska ett intyg utfärdat av en diplomatisk företrädare eller av en annan behörig myndighet från staten i fråga och som framförs till domstolen tjäna som bevis på fartygets eller godsets status.

2. A State can, however, invoke immunity from jurisdiction in such a proceeding if the States concerned have so agreed or if the parties to the dispute have so provided by an agreement in writing or if the instrument establishing or regulating the body in question contains provisions to that effect.

Article 16

Ships owned or operated by a State

1. Unless otherwise agreed between the States concerned, a State which owns or operates a ship cannot invoke immunity from jurisdiction before a court of another State which is otherwise competent in a proceeding which relates to the operation of that ship if, at the time the cause of action arose, the ship was used for other than government non-commercial purposes.

2. Paragraph 1 does not apply to warships, or naval auxiliaries, nor does it apply to other vessels owned or operated by a State and used, for the time being, only on government non-commercial service.

3. Unless otherwise agreed between the States concerned, a State cannot invoke immunity from jurisdiction before a court of another State which is otherwise competent in a proceeding which relates to the carriage of cargo on board a ship owned or operated by that State if, at the time the cause of action arose, the ship was used for other than government non-commercial purposes.

4. Paragraph 3 does not apply to any cargo carried on board the ships referred to in paragraph 2, nor does it apply to any cargo owned by a State and used or intended for use exclusively for government non-commercial purposes.

5. States may plead all measures of defence, prescription and limitation of liability which are available to private ships and cargoes and their owners.

6. If in a proceeding there arises a question relating to the government and non-commercial character of a ship owned or operated by a State or cargo owned by a State, a certificate signed by a diplomatic representative or other competent authority of that State and communicated to the court shall serve as evidence of the character of that ship or cargo.

Artikel 17 **Verkan av skiljedomsavtal**

Om en stat ingår ett skriftligt avtal med en utländsk fysisk eller juridisk person om att hänskjuta till skiljedom tvister som hänför sig till en affärstransaktion, får den inte åberopa immunitet mot domsrätt vid en annan stats domstol om domstolen för övrigt är behörig i mål som gäller

- (a) skiljedomsavtalets giltighet, tolkning eller tillämpning,
 - (b) skiljedomsförfarandet, eller
 - (c) bekräftelse eller åsidosättande av skiljedomsutslaget,
- om inte annat bestämts i skiljedomsavtalet.

DEL IV **Staters immunitet mot tvångsåtgärder i samband med domstolsförfaranden**

Artikel 18 **Statsimmunitet mot tvångsåtgärder före dom**

Inga tvångsåtgärder före dom, såsom kvarstad, avseende en stats egendom får vidtas i samband med ett mål vid en domstol i en annan stat, om inte och endast i den utsträckning

- (a) staten uttryckligen har givit sitt samtycke till att sådana åtgärder vidtas
 - (i) genom ett internationellt avtal,
 - (ii) genom ett skiljedomsavtal eller genom ett skriftligt kontrakt, eller
 - (iii) genom en förklaring till domstolen eller ett skriftligt meddelande efter det att en tvist mellan parterna har uppstått, eller
- (b) staten har avsatt eller reserverat egendom för gottgörelse av det krav som målet rör.

Artikel 19 **Statsimmunitet mot tvångsåtgärder efter dom**

Inga tvångsåtgärder efter dom, såsom kvarstad eller utmätning, avseende en stats egendom får vidtas i samband med ett mål vid en

Article 17 **Effect of an arbitration agreement**

If a State enters into an agreement in writing with a foreign natural or juridical person to submit to arbitration differences relating to a commercial transaction, that State cannot invoke immunity from jurisdiction before a court of another State which is otherwise competent in a proceeding which relates to:

- (a) the validity, interpretation or application of the arbitration agreement;
 - (b) the arbitration procedure; or
 - (c) the confirmation or the setting aside of the award,
- unless the arbitration agreement otherwise provides.

PART IV **State immunity from measures of constraint in connection with proceedings before a court**

Article 18 **State immunity from pre-judgment measures of constraint**

No pre-judgment measures of constraint, such as attachment or arrest, against property of a State may be taken in connection with a proceeding before a court of another State unless and except to the extent that:

- (a) the State has expressly consented to the taking of such measures as indicated:
 - (i) by international agreement;
 - (ii) by an arbitration agreement or in a written contract; or
 - (iii) by a declaration before the court or by a written communication after a dispute between the parties has arisen; or
- (b) the State has allocated or earmarked property for the satisfaction of the claim which is the object of that proceeding.

Article 19 **State immunity from post-judgment measures of constraint**

No post-judgment measures of constraint, such as attachment, arrest or execution, against property of a State may be taken in

domstol i en annan stat, om inte och endast i den utsträckning

(a) staten uttryckligen har givit sitt samtycke till att sådana åtgärder vidtas

(i) genom ett internationellt avtal,

(ii) genom ett skiljedomssavtal eller genom ett skriftligt kontrakt, eller

(iii) genom en förklaring till domstolen eller ett skriftligt meddelande efter det att en tvist mellan parterna har uppstått, eller

(b) staten har avsatt eller reserverat egendom för gottgörelse av det krav som målet rör, eller

(c) det har fastställts att staten uteslutande använder eller avser att använda egendomen i annat än statliga icke-kommersiella syften och att den befinner sig inom forumstatens territorium, varvid tvångsåtgärderna efter dom endast får verkställas mot egendom som har samband med den enhet mot vilken målet riktar sig.

Artikel 20

Verkan av samtycke till att utöva domsrätt avseende tvångsåtgärder

Där samtycke fordras för tvångsåtgärder enligt artiklarna 18 och 19, ska erkännande av behörighet att utöva domsrätt enligt artikel 7 inte innebära samtycke till vidtagande av tvångsåtgärder.

Artikel 21

Särskilda slag av egendom

1. Följande slag av statlig egendom ska inte anses som egendom som staten uteslutande använder eller avser att använda i annat än statliga icke-kommersiella syften enligt artikel 19, littera (c):

(a) egendom, inklusive bankkonton, som används eller avses att användas i tjänsten vid statens diplomatiska beskickningar, konsulat, särskilda diplomatiska uppdrag, representationer vid internationella organisationer eller delegationer vid organ i internationella organisationer eller internationella konferenser,

(b) egendom av militär art eller som används eller avses att användas vid utförande

connection with a proceeding before a court of another State unless and except to the extent that:

(a) the State has expressly consented to the taking of such measures as indicated:

(i) by international agreement;

(ii) by an arbitration agreement or in a written contract; or

(iii) by a declaration before the court or by a written communication after a dispute between the parties has arisen; or

(b) the State has allocated or earmarked property for the satisfaction of the claim which is the object of that proceeding; or

(c) it has been established that the property is specifically in use or intended for use by the State for other than government non-commercial purposes and is in the territory of the State of the forum, provided that post-judgment measures of constraint may only be taken against property that has a connection with the entity against which the proceeding was directed.

Article 20

Effect of consent to jurisdiction to measures of constraint

Where consent to the measures of constraint is required under articles 18 and 19, consent to the exercise of jurisdiction under article 7 shall not imply consent to the taking of measures of constraint.

Article 21

Specific categories of property

1. The following categories, in particular, of property of a State shall not be considered as property specifically in use or intended for use by the State for other than government non-commercial purposes under article 19, subparagraph (c):

(a) property, including any bank account, which is used or intended for use in the performance of the functions of the diplomatic mission of the State or its consular posts, special missions, missions to international organizations or delegations to organs of international organizations or to international conferences;

(b) property of a military character or used or intended for use in the performance of mi-

av militära uppgifter,

(c) egendom tillhörig centralbanken eller annan penningpolitisk myndighet i staten,

(d) egendom som ingår i statens kulturarv eller i dess arkiv och som inte är eller avses att bli utbjuden till försäljning, och

(e) egendom som ingår i utställningar av föremål av vetenskapligt, kulturellt eller historiskt intresse och som inte är eller avses att bli utbjuden till försäljning.

2. Bestämmelserna i punkt 1 i denna artikel inverkar inte på artikel 18 eller artikel 19 littera (a) och (b).

DEL V

Övriga bestämmelser

Artikel 22

Delgivning

1. Delgivning av stämning eller av annan handling om väckande av talan mot en stat ska verkställas

(a) i enlighet med en tillämplig internationell konvention där forumstaten och den berörda staten är parter, eller

(b) enligt en särskild överenskommelse om delgivning av stämning mellan käranden och den berörda staten, om inte forumstatens lagstiftning hindrar detta, eller

(c) om det inte finns någon sådan konvention eller särskild överenskommelse,

(i) via diplomatiska kanaler till utrikesministeriet i den berörda staten, eller

(ii) på annat sätt som godtas av den berörda staten, om inte forumstatens lagstiftning hindrar detta.

2. Delgivning av stämning enligt punkt 1 (c) (i) anses ha verkställts när utrikesministeriet har mottagit handlingarna.

3. Handlingarna ska vid behov åtföljas av en översättning till det officiella språket eller ett av de officiella språken i den berörda staten.

4. En stat som går i svaromål rörande sakfrågan i ett mål som har väckts mot den får inte därefter påstå att delgivning inte har skett enligt bestämmelserna i punkterna 1 och 3 i denna artikel.

litary functions;

(c) property of the central bank or other monetary authority of the State;

(d) property forming part of the cultural heritage of the State or part of its archives and not placed or intended to be placed on sale;

(e) property forming part of an exhibition of objects of scientific, cultural or historical interest and not placed or intended to be placed on sale.

2. Paragraph 1 is without prejudice to article 18 and article 19, subparagraphs (a) and (b).

PART V

Miscellaneous provisions

Article 22

Service of process

1. Service of process by writ or other document instituting a proceeding against a State shall be effected:

(a) in accordance with any applicable international convention binding on the State of the forum and the State concerned; or

(b) in accordance with any special arrangement for service between the claimant and the State concerned, if not precluded by the law of the State of the forum; or

(c) in the absence of such a convention or special arrangement:

(i) by transmission through diplomatic channels to the Ministry of Foreign Affairs of the State concerned; or

(ii) by any other means accepted by the State concerned, if not precluded by the law of the State of the forum.

2. Service of process referred to in paragraph 1 (c) (i) is deemed to have been effected by receipt of the documents by the Ministry of Foreign Affairs.

3. These documents shall be accompanied, if necessary, by a translation into the official language, or one of the official languages, of the State concerned.

4. Any State that enters an appearance on the merits in a proceeding instituted against it may not thereafter assert that service of process did not comply with the provisions of paragraphs 1 and 3.

**Artikel 23
Tredskodom**

1. En tredskodom ska inte beslutas mot en stat, om inte domstolen har funnit att

(a) bestämmelserna i artikel 22 punkterna 1 och 3 har uppfyllts,

(b) det har gått minst fyra månader från den dag då stämningen eller övriga handlingar om väckande av talan har delgivits eller anses ha blivit delgivna enligt artikel 22 punkterna 1 och 2, och

(c) denna konvention inte hindrar att domstolen utövar domsrätt.

2. Ett exemplar av en tredskodom mot en stat, vid behov åtföljd av en översättning till det officiella språket eller ett av de officiella språken i den berörda staten, ska överlämnas till staten på ett av de sätt som anges i artikel 22 punkt 1 och i enlighet med bestämmelserna i den punkten.

3. Tidsfristen för att ge in en begäran om att få en tredskodom upphävd ska vara minst fyra månader och börja löpa den dag då ett exemplar av domen har mottagits eller anses ha mottagits av den berörda staten.

**Artikel 24
Privilegier och immunitet under domstolsförhandlingar**

1. Om en stat underlåter eller vägrar att rätta sig efter ett beslut av en annan stats domstol som ålägger den att vidta eller avstå från att vidta en viss åtgärd eller att lägga fram ett dokument eller lämna andra upplysningar i ett mål, ska det inte medföra andra följder än dem som ett sådant beteende kan ha avseende sakfrågan i målet. I synnerhet får inga böter eller viten åläggas staten på grund av sådan underlåtenhet eller vägran.

2. En stat får inte åläggas att ställa säkerhet, garanti eller pant, oavsett beteckning, för att garantera betalning av rättegångskostnader eller utgifter i ett mål där den är svarande inför en annan stats domstol.

**Article 23
Default judgment**

1. A default judgment shall not be rendered against a State unless the court has found that:

(a) the requirements laid down in article 22, paragraphs 1 and 3, have been complied with;

(b) a period of not less than four months has expired from the date on which the service of the writ or other document instituting a proceeding has been effected or deemed to have been effected in accordance with article 22, paragraphs 1 and 2; and

(c) the present Convention does not preclude it from exercising jurisdiction.

2. A copy of any default judgment rendered against a State, accompanied if necessary by a translation into the official language or one of the official languages of the State concerned, shall be transmitted to it through one of the means specified in article 22, paragraph 1, and in accordance with the provisions of that paragraph.

3. The time-limit for applying to have a default judgment set aside shall not be less than four months and shall begin to run from the date on which the copy of the judgment is received or is deemed to have been received by the State concerned.

**Article 24
Privileges and immunities during court proceedings**

1. Any failure or refusal by a State to comply with an order of a court of another State enjoining it to perform or refrain from performing a specific act or to produce any document or disclose any other information for the purposes of a proceeding shall entail no consequences other than those which may result from such conduct in relation to the merits of the case. In particular, no fine or penalty shall be imposed on the State by reason of such failure or refusal.

2. A State shall not be required to provide any security, bond or deposit, however described, to guarantee the payment of judicial costs or expenses in any proceeding to which it is a respondent party before a court of another State.

DEL VI Slutbestämmelser

Artikel 25 Bilaga

Denna konventions bilaga utgör en integrerad del av konventionen.

Artikel 26 Andra internationella överenskommelser

Ingen bestämmelse i denna konvention ska inverka på konventionsstaternas rättigheter och skyldigheter sinsemellan enligt internationella avtal som gäller för dem och har samband med förhållanden som behandlas i denna konvention.

Artikel 27 Tvistlösning

1. Konventionsstaterna ska sträva efter att lösa tvister om tolkning och tillämpning av denna konvention genom förhandling.

2. En tvist mellan två eller flera konventionsstater om tolkning eller tillämpning av denna konvention som inte kan lösas genom förhandling inom sex månader ska på begäran av någon av dem hänskjutas till skiljedomsförfarande. Om konventionsstaterna inte har kommit överens om hur skiljedomsförfarandet ska gå till inom sex månader räknat från dagen för begäran om det, får var och en av dem hänskjuta tvisten till Internationella domstolen genom en ansökan i enlighet med domstolens stadga.

3. En konventionsstat får när den undertecknar, ratificerar, godtar, godkänner eller ansluter sig till denna konvention förklara att den inte anser sig vara bunden av punkt 2 i denna artikel. Övriga konventionsstater ska inte vara bundna av punkt 2 i förhållande till konventionsstater som har lämnat en sådan förklaring.

4. En konventionsstat som har gjort en förklaring i enlighet med punkt 3 i denna artikel får när som helst återta den genom ett meddelande till Förenta nationernas generalsekre-

PART VI Final clauses

Article 25 Annex

The annex to the present Convention forms an integral part of the Convention.

Article 26 Other international agreements

Nothing in the present Convention shall affect the rights and obligations of States Parties under existing international agreements which relate to matters dealt with in the present Convention as between the parties to those agreements.

Article 27 Settlement of disputes

1. States Parties shall endeavour to settle disputes concerning the interpretation or application of the present Convention through negotiation.

2. Any dispute between two or more States Parties concerning the interpretation or application of the present Convention which cannot be settled through negotiation within six months shall, at the request of any of those States Parties, be submitted to arbitration. If, six months after the date of the request for arbitration, those States Parties are unable to agree on the organization of the arbitration, any of those States Parties may refer the dispute to the International Court of Justice by request in accordance with the Statute of the Court.

3. Each State Party may, at the time of signature, ratification, acceptance or approval of, or accession to, the present Convention, declare that it does not consider itself bound by paragraph 2. The other States Parties shall not be bound by paragraph 2 with respect to any State Party which has made such a declaration.

4. Any State Party that has made a declaration in accordance with paragraph 3 may at any time withdraw that declaration by notification to the Secretary-General of the United

terare.

Artikel 28 Undertecknande

Denna konvention ska stå öppen för under-
tecknande av alla stater till och med den 17
januari 2007 vid Förenta nationernas hög-
kvarter i New York.

Artikel 29 Ratifikation, godtagande, godkännande och anslutning

1. Denna konvention ska ratificeras, godtas
eller godkännas.
2. Denna konvention ska stå öppen för an-
slutning av alla stater.
3. Ratifikations-, godtagande-, godkännan-
de eller anslutningsinstrument ska deponeras
hos Förenta nationernas generalsekreterare.

Artikel 30 Ikraftträdande

1. Denna konvention träder i kraft den tret-
tionde dagen efter dagen för deponeringen av
det trettionde ratifikations-, godtagande-,
godkännande- eller anslutningsinstrumentet
hos Förenta nationernas generalsekreterare.
2. För en stat som ratificerar, godtar, god-
känner eller ansluter sig till denna konven-
tion efter deponeringen av det trettionde rati-
fikations-, godtagande-, godkännande- eller
anslutningsinstrumentet träder konventionen
i kraft den trettionde dagen efter en sådan
stats deponering av sitt ratifikations-, godta-
gande-, godkännande- eller anslutningsin-
strument.

Artikel 31 Uppsägning

1. En konventionsstat får säga upp denna
konvention genom ett skriftligt meddelande
till Förenta nationernas generalsekreterare.
2. Uppsägningen får verkan ett år efter den
dag då Förenta nationernas generalsekretera-
re mottog den. Konventionen ska emellertid
fortsätta att tillämpas på varje fråga om im-
munitet mot domsrätt för stater eller deras

Nations.

Article 28 Signature

The present Convention shall be open for
signature by all States until 17 January 2007,
at United Nations Headquarters, New York.

Article 29 Ratification, acceptance, approval or ac- cession

1. The present Convention shall be subject
to ratification, acceptance or approval.
2. The present Convention shall remain
open for accession by any State.
3. The instruments of ratification, accep-
tance, approval or accession shall be deposi-
ted with the Secretary-General of the United
Nations.

Article 30 Entry into force

1. The present Convention shall enter into
force on the thirtieth day following the date
of deposit of the thirtieth instrument of rati-
fication, acceptance, approval or accession
with the Secretary-General of the United Na-
tions.
2. For each State ratifying, accepting, ap-
proving or acceding to the present Conven-
tion after the deposit of the thirtieth instru-
ment of ratification, acceptance, approval or
accession, the Convention shall enter into
force on the thirtieth day after the deposit by
such State of its instrument of ratification,
acceptance, approval or accession.

Article 31 Denunciation

1. Any State Party may denounce the pre-
sent Convention by written notification to the
Secretary-General of the United Nations.
2. Denunciation shall take effect one year
following the date on which notification is
received by the Secretary-General of the Uni-
ted Nations. The present Convention shall,
however, continue to apply to any question

egendom som uppkommer i ett förfarande som inletts mot en stat vid en annan stats domstol före den dag då uppsägningen får verkan för någon av de berörda staterna.

3. Uppsägningen ska inte på något sätt inverka på en konventionsstats skyldighet att uppfylla förpliktelser i denna konvention som den folkrättsligt är bunden av oberoende av konventionen.

Artikel 32 **Depositarie och meddelanden**

1. Förenta nationernas generalsekreterare utses till depositarie för denna konvention.

2. I sin egenskap av depositarie för denna konvention ska Förenta nationernas generalsekreterare underrätta alla stater om följande:

(a) undertecknanden av konventionen och deponering av ratifikations-, godtagande-, godkännande- och anslutningsinstrument samt meddelanden om uppsägning enligt artiklarna 29 och 31,

(b) den dag då denna konvention träder i kraft enligt artikel 30,

(c) urkunder, underrättelser och meddelanden som gäller konventionen.

Artikel 33 **Giltiga texter**

Denna konventions arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texter är lika giltiga.

TILL BEKRÄFTELSE HÄRAV har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade av sina regeringar, undertecknat denna konvention, som öppnades för undertecknande vid Förenta nationernas högkvarter i New York den 17 januari 2005.

of jurisdictional immunities of States or their property arising in a proceeding instituted against a State before a court of another State prior to the date on which the denunciation takes effect for any of the States concerned.

3. The denunciation shall not in any way affect the duty of any State Party to fulfil any obligation embodied in the present Convention to which it would be subject under international law independently of the present Convention.

Article 32 **Depositary and notifications**

1. The Secretary-General of the United Nations is designated the depositary of the present Convention.

2. As depositary of the present Convention, the Secretary-General of the United Nations shall inform all States of the following:

(a) signatures of the present Convention and the deposit of instruments of ratification, acceptance, approval or accession or notifications of denunciation, in accordance with articles 29 and 31;

(b) the date on which the present Convention will enter into force, in accordance with article 30;

(c) any acts, notifications or communications relating to the present Convention.

Article 33 **Authentic texts**

The Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts of the present Convention are equally authentic.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Convention opened for signature at United Nations Headquarters in New York on 17 January 2005.

Bilaga till konventionen**Förklaringar till vissa bestämmelser i konventionen**

Syftet med denna bilaga är att fastställa hur de här angivna bestämmelserna ska förstås.

Till artikel 10

Termen ”immunitet” i artikel 10 ska förstås i konventionens hela sammanhang.

Artikel 10 punkt 3 påverkar inte frågan om ”ansvarsgenombrott”, frågor som hänför sig till en situation där en statlig enhet uppsåtligt har uppgivit sin finansiella ställning felaktigt eller senare minskat sina tillgångar för att undgå att infria ett krav, eller andra därmed sammanhängande frågor.

Till artikel 11

Hänvisningen i artikel 11 punkt 2 (d) till arbetsgivarstatens ”säkerhetsintressen” avser i första hand den nationella säkerheten och säkerheten för diplomatiska beskickningar och konsulat.

Alla personer som avses i artikel 41 i 1961 års Wienkonvention om diplomatiska förbindelser och i artikel 55 i 1963 års Wienkonvention om konsulära förbindelser är skyldiga att respektera värdlandets lagar och bestämmelser, inklusive dess arbetslagstiftning. Samtidigt är mottagarstaten enligt artikel 38 i 1961 års Wienkonvention om diplomatiska förbindelser och enligt artikel 71 i 1963 års Wienkonvention om konsulära förbindelser skyldig att utöva sin domsrätt på ett sådant sätt att fullgörandet av beskickningens eller konsulatets uppgifter inte onödigtvis hindras.

Till artiklarna 13 och 14

Med uttrycket ”fastställande” som det används i dessa artiklar avses inte endast konstaterande eller kontroll av förekomsten av skyddade rättigheter utan även utvärdering

Annex to the Convention**Understandings with respect to certain provisions of the Convention**

The present annex is for the purpose of setting out understandings relating to the provisions concerned.

With respect to article 10

The term “immunity” in article 10 is to be understood in the context of the present Convention as a whole.

Article 10, paragraph 3, does not prejudice the question of “piercing the corporate veil”, questions relating to a situation where a State entity has deliberately misrepresented its financial position or subsequently reduced its assets to avoid satisfying a claim, or other related issues.

With respect to article 11

The reference in article 11, paragraph 2 (d), to the “security interests” of the employer State is intended primarily to address matters of national security and the security of diplomatic missions and consular posts.

Under article 41 of the 1961 Vienna Convention on Diplomatic Relations and article 55 of the 1963 Vienna Convention on Consular Relations, all persons referred to in those articles have the duty to respect the laws and regulations, including labour laws, of the host country. At the same time, under article 38 of the 1961 Vienna Convention on Diplomatic Relations and article 71 of the 1963 Vienna Convention on Consular Relations, the receiving State has a duty to exercise its jurisdiction in such a manner as not to interfere unduly with the performance of the functions of the mission or the consular post.

With respect to articles 13 and 14

The expression “determination” is used to refer not only to the ascertainment or verification of the existence of the rights protected, but also to the evaluation or assessment of

eller uppskattning av dessa rättigheter innefattande deras innehåll, tillämpningsområde och utsträckning.

Till artikel 17

Uttrycket "affärstransaktion" omfattar investeringar.

Till artikel 19

Uttrycket "enhet" i littera (c) avser en stat som en oberoende juridisk person, en delstat i en förbundsstat, en stats underenhet, ett statligt organ eller annan enhet som har status som självständigt rättssubjekt.

Orden "egendom som har samband med enheten" i littera (c) ska tolkas vidare än ägarskap eller besittning.

Artikel 19 påverkar inte frågan om "ansvarsgenombrott", frågor som hänför sig till en situation där en statlig enhet uppsåtligt har uppgivit sin finansiella ställning felaktigt eller senare minskat sina tillgångar för att undgå att infria ett krav, eller andra därmed sammanhängande frågor.

the substance, including content, scope and extent, of such rights.

With respect to article 17

The expression "commercial transaction" includes investment matters.

With respect to article 19

The expression "entity" in subparagraph (c) means the State as an independent legal personality, a constituent unit of a federal State, a subdivision of a State, an agency or instrumentality of a State or other entity, which enjoys independent legal personality.

The words "property that has a connection with the entity" in subparagraph (c) are to be understood as broader than ownership or possession.

Article 19 does not prejudice the question of "piercing the corporate veil", questions relating to a situation where a State entity has deliberately misrepresented its financial position or subsequently reduced its assets to avoid satisfying a claim, or other related issues.